

2. LINDSTÅHL], KIELLSTRÖM, MARIA
CHRISTINA G. 1. NORDSTRÖM

Bacchi prästinnas gifte. : Bellmanska
interiörer från 1700-talets Norrköping.
Ur rättegångshandlingar rörande Ulla
Winblad och hennes man i Norrköpings
stadsarkiv och annorstädes publ. af
Arthur Nordé

1914

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

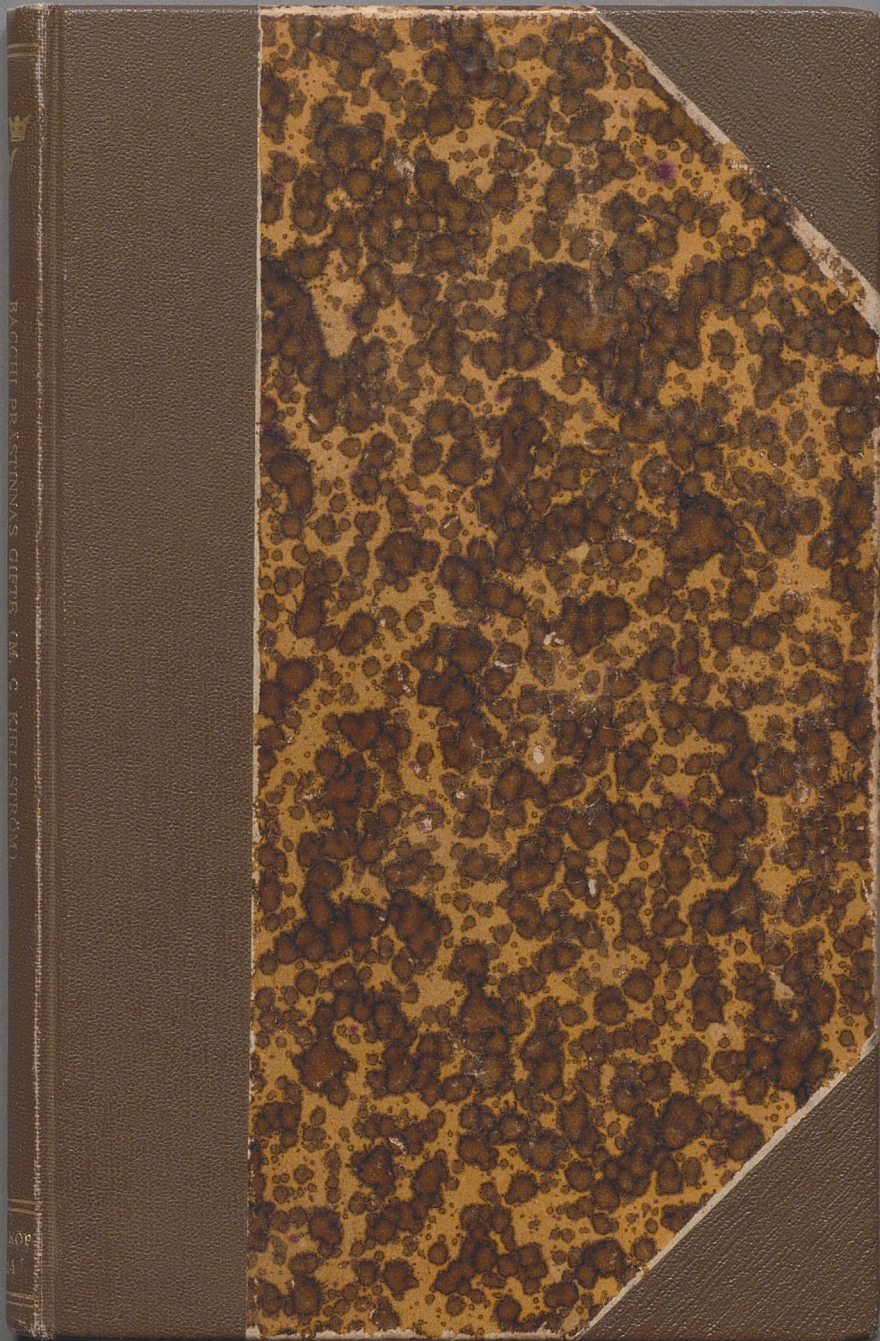
- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

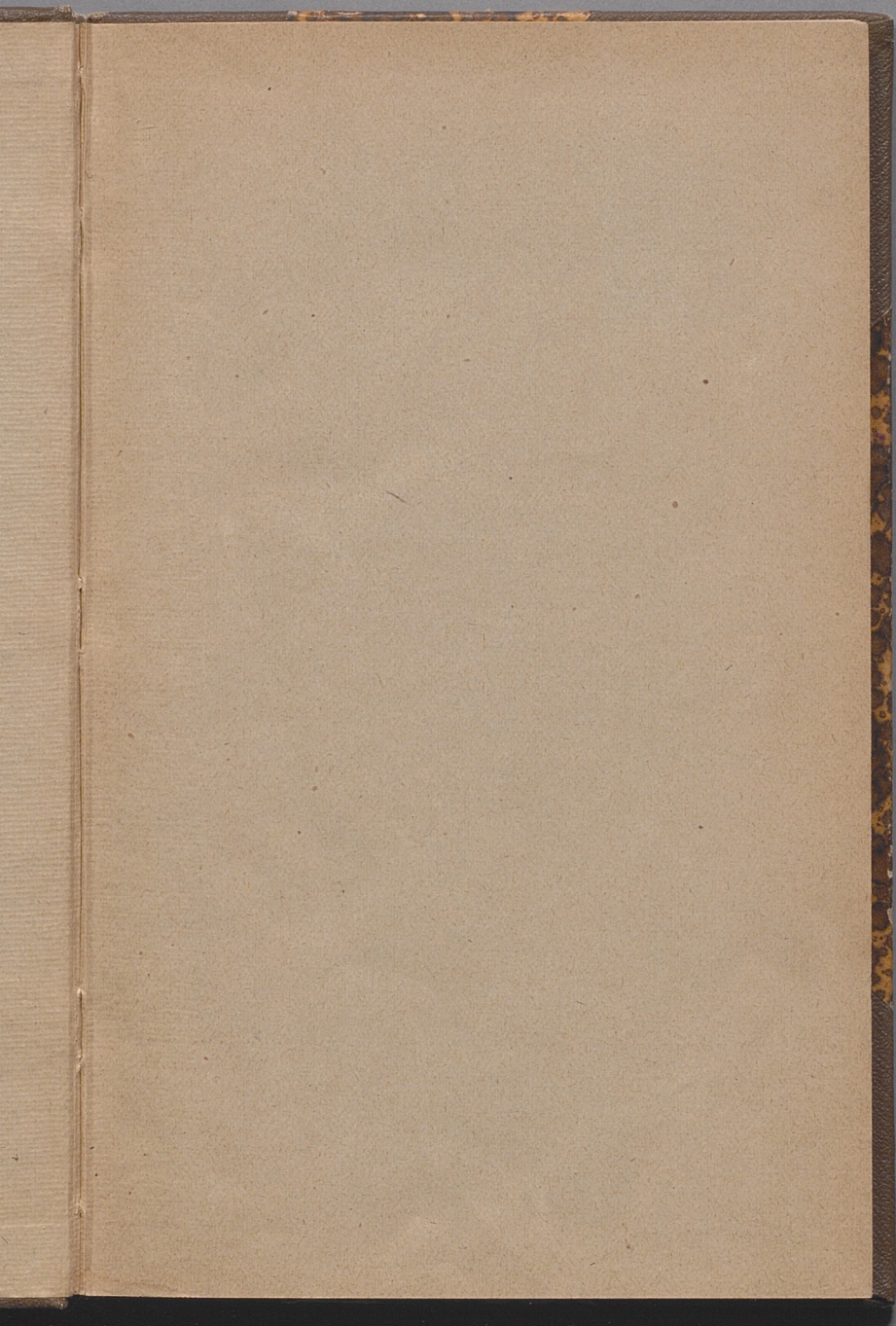
БАНКИ ПРАСНЕННАС ГИТЕР. ТМ. С. КИЕЛСКОГО.

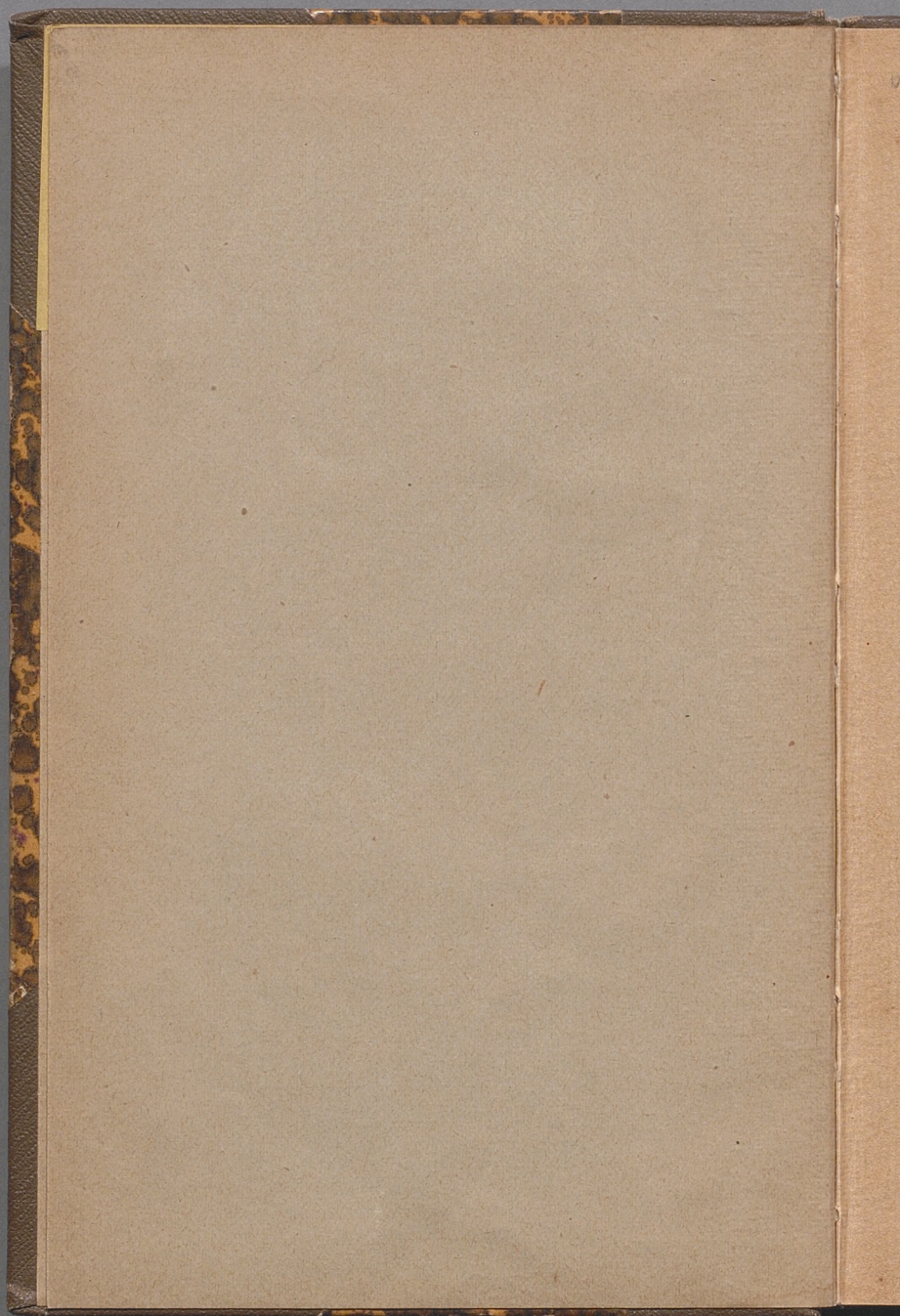
КОР

Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.

Diogenes
lv

KIELLSTRÖM, M.C. 9

KIELLSTRÖM

Kiel
L.

LINDSTAHL

KIELLSTRÖM

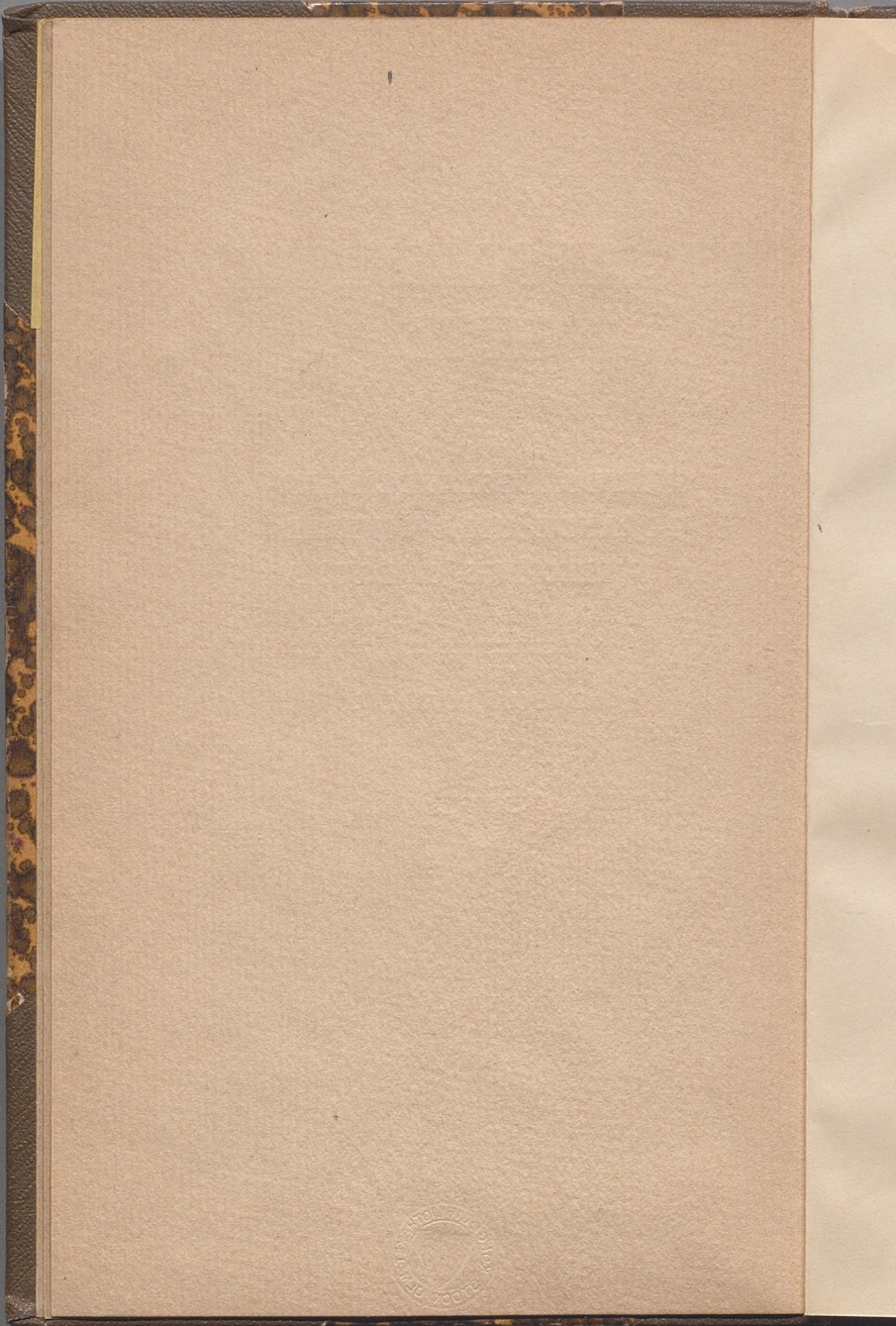
BACCHI PRÄSTINNAS GIFTE

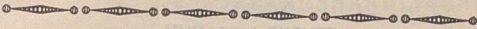
RÄTTEGÅNGSHANDLINGAR
RÖRANDE ULLA WINBLAD
I NORRKÖPINGS STADSARKIV

PUBLICERADE AF

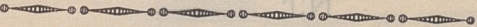
ARTHUR NORDÉN.

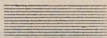

BACCHI PRÄSTINNAS GIFTE

TRYCKT I 25 NUM-
RERADE EXEMPLAR
HVARAF DETTA ÄR

N:r

BACCHI PRÄSTINNAS GIFTE

BELLMANSKA INTERIÖRER

FRÅN

1770-TALETS NORRKÖPING

UR

RÄTTEGÅNGSHANDLINGAR

RÖRANDE ULLA WINBLAD OCH HENNES MAN

I

NORRKÖPINGS STADSARKIV OCH ANNORSTÄDES

PUBLICERADE AF

ARTHUR NORDÉN.

NORRKÖPING 1914

TRYCKT SOM MANUSKRIFT.

BACCHI PRÄSTINNAS GIFTE

BELMANSKA INTERIÖREN

FRÅN

1770-TALET NORRKÖPING

UR

RÄTTEGÅNGSHANDLINGAR

RÖRANDE ULLA WINBLAD OCH HENNES MAN

NORRKÖPINGS STADSARKIV OCH ANNORSTÄDES

PUBLICERADE AF

ARTHUR NORDEN

1914

Norrköping
Norrköpings Tidningars Aktiebolags Tryckeri
1914.

INLEDNING.

ULLA WINBLAD I NORRKÖPING.

Att Bellmansdiktens nöjesdrottning och den senare frihetstidens mest beryktade stockholmska värdshusnyf, Ulla Winblad, tillbragt nära ett decennium af sitt lif — och därtill det anständigaste — i Norrköping, är ej just så allmänt bekant i denna stad, trots det att stadsarkivet bland kämnersrättens och sjötullsrättens protokoll gömmer ett rikt material för att följa hennes öden här. Det antal processer, i hvilka hon eller hennes man stodo inför skranket, uppgå nämligen till åtskilligt öfver 25-talet, och rättshandlingarna äro ofta af stort värde för att fullständiga eller beriktiga den urbild till Bacchi prästinna, som Björkman, Schöldström, Jurinius och andra bellmanska personalforskare letat fram ur hufvudstadens arkivgömmor. I sådant syfte ha de också använts inför sällskapet "Gnistan" i Göteborg af rektor Axel Ahlström, som af en händelse påträffade dem för en 15 år sedan. Den som skrifver dessa rader har äfvenledes gjort ett ströftåg genom de ifrågavarande tätskrifna folianterna och skall här framlägga några af de handlingar, som kunna vara af in-

tesse. Dessförinnan några ord om den Ulla, hvars historia börjar vara avslutad, då vår rättskrönika tar vid.

Ulla Winblads borgerliga namn var Maria Christina Kiellström. Hon föddes i Stockholm af fallandesjuka föräldrar den 15 juni 1744. Fadern, östgöte till börden, var handtlångare vid artilleriet. Vid 30 års ålder afskedades han på grund af sjukdomen, hvilken som nämndt äfven modern, Maria Olofsdotter, led af. När modern dog, var Ulla 5 år, de ofriga syskonen, en gosse och en flicka, 12 och 13 år. I föräldraarvet af sensuell och lättantändlig predisposition och i den ytterliga fattigdom och förkommenhet, som hon växte upp i, har man att söka de själsliga orsaker, som af den välskapade och lystna fattigflickan snart hade gjort en af den Stockholmska halv världens mest bekanta skönheter under Adolf Fredriks dagar. Men för att det af denna skulle kunna bli den af diktens försonande skimmer omgjutna Ulla Winblad fordrades det, att hon ägt andra och mera själsliga egenskaper än blott kroppslig skönhet och ogenerade vanor. Den sprittande lifslusten och det muntra dansbegäret hos verklig hetens Maja Stina Kiellström har säkerligen ägt åtskilligt af de afväpnande dragen hos diktens Ulla Winblad. Det är svårt

att tänka sig att hon eljest skulle ha gått till odödligheten i Bellmans ord och toner. Ty i hur många situationer lever hon ej kvar! Än dansar hon på "Lokatten" eller "Gröna Lund":

Hurra, si, Ulla dansar
engageanter, flor och fransar,
hvit sultan och blomsterkransar,
hvita ben! :||:
Si, ljus och lampors sken!

Än bjuder skalden henne "Hvila vid den källa!", än frågar han:

"Ulla, min Ulla, säg får jag dig bjuda
rödaste smultron i mjölk och vin
eller ur dammen en sprittande ruda
eller ur källan en vattenterrin?"

Och till hennes ära ropar han:

"Blåsen nu alla!
Hör böljorna svalla,
Åskan går.
Venus vill befalla,
där Neptun rår!"

Och hon är med på den af målarfläktar, sommardoftar och solskensstämning mätade lustresan till Hessingen 1769. Dock ej längre lös och ledig: hon uppträder som sjömannen Erik Nordströms fästekvinna. Då han för hennes skull öfvergaf sjömansyrket kunde emellertid någon bröllop ej påtänkas förrän han fått någon ny och fast sysselsättning, hvilket ej inträffade

förrän 1771, då han blef antagen till extra sjötullsbesökare i Stockholm. Äktenskapet ingicks sedan den 12 mars 1772. Under väntetiden var hon, åtminstone år 1770, i tjänst hos sidenhandlanden Samuel Wiese i Maria församling. Genom Bellmans förmedling lyckades mannen omsider år 1773 få transport. Skalden ingaf nämligen till öfverdirektör von Stapelmohr det bekanta rimmeriet:

"En ringa supplikant ur gruset jag framdrager,
som till min ringa hjälp en ringa tillflykt tager.
Han tror uti sin själ — Gud vet hvem den tillhör —
att han har vunnit allt, när han blir visitör."

Den 25 aug. 1773 erhöll Nordström fullmakt på den efter Eric Boman lediga sjötullsvisitörssysslan i Norrköping, och i okt. synes han ha tillträdt platsen. Oaktadt hvarken S:t Olai eller Hedvigs församlingars inflyttningslängder låta finna någon sjötullsbesökare Nordström från Stockholm bland inflyttade för detta eller angränsande år, nedflyttade väl familjen vid detta tillfälle till den nya hemorten.

Norrköping var vid denna tid en af landsortens idogaste hamn- och industristäder, där dessutom just nu flera tecken till ökad

rörlighet började visa sig. År 1769 hade riksdagen varit förlagd dit, och staden hade under de då upprörda politiska förhållandena haft att härbergera halfannat tusende af landets främste i börd och intelligens. Detta hade medfört ett vidgande af stadens småborgerliga och provinsiella horisont, och under de första åren af 1770-talet blomstrar ett allt rikare gustavianskt kulturlif upp. Teatern, som syns ha fört en blygsam tillvaro i staden redan under 1760-talet, blir inemot midten af nästa årtionde föremål för allmänt omhuldande och ingår i ett skede af sådan lifaktighet, att Norrköping år 1786 af Gustaf III nämnes som den tredje af landets teaterstäder efter Stockholm och Göteborg. Under 1700-talet kommo också de första offentliga societetsnöjerna till. Källarmästare J. U. Egge bildade år 1777 en lifskraftig sällskapsklubb, och året därpå gjordes början med de stora assembléerna på stadshuset, i hvilka äfven gäster från de kringliggande landtgodsen deltog. På 1770-talet synes också värdshuslivet i staden ha haft rätt bacchanaliska former, och kämnerrättens protokoller gömma på bulrande scener i Bacchi tecken från denna tid. Krogarna bära nu äfven namn, som påminna om de bellmanska likörkamrarnas och traktörställena, "Solen", "Gröna Drufvan", "Freden", "Lin-

tomten", "Gröna Jägarn". I några fall torde man kunna ifrågasätta ett bestämdt samband med Stockholm, såsom när Egges krog i hamnen vid den lilla gränden mellan Hamn- och S. Strömmsgatorna strax intill Skeppsbron kallas Tre prinsar (jmf. Bellman, Fredmans testamente II: "näringsstället Förgylda Bagaren i Tre prinsars gränd vid Skeppsbron") och måhända också krogen "Kejsarkronan" på Västgötegatan (en Stockholmskrog med detta namn omtalas hos Bellman, Carléns upplaga I, 333). En intressant parallell med det bellmanska Stockholm gifver äfven nedanstående aktstycke. I Fredmans testamente I, läses bl. a. följande: "Efter vanligheten fann jag där sällskapet Pro Vino, sittande vid sina glittrande päronglas, med långa holländska pipor och förnumstiga peruker, immerfort resonnerande om stadens bästa, om engelska kolonierna, general Washington, priset på hö, penningbristen och dylika historier." I Norrköpings Veckotidningar för den 16 dec. 1780 återfinnes en insändare, hvarur må återges:

"Då konungar och dygdige medborgare till uppmuntran för dygden, för wettenskaper och konster hafwa stiftat orden och Sällskaper — — hafwa några Inwånare i Norrköpings Stad, till befordran af lasterna, alltsedan början af förleden månad, ut-

gjordt ett sällskap thet the sielfwa kalla: pro vino. De hafwa alltsedan dess efter inbördes kallelse sammankommit på thertill utsatta ställen och dagar, för att fira en glädjedag uti win, der blodsskulder samlas på kärlekslösa samveten, under sökande af hwars andras styrka uti drickande. Den som vill blifwa en Broder uti thetta sällskap måste wisa sig thertill wara wärdig genom 16 glas win, som han utdricker å rad, — — De sluta sig inom lyckta dörrar. — — ingen will säga them thetta i ansiktet, hwilket så mycket mindre kan skje, sedan inrättningen blifwit ett sällskap, utan ler åt denna odygd. At mindre upplyst folk öfwar dryckenskap, är wisst syndigt och beklagligt: men at mer upplyste, ja, äfwen theribland Präster och Domare — — utgjöra sällskaper i ett sodomitiskt wäsende borde wara oförmodade.”

Insändaren var författad af Bataljonspredikanten J. P. Wallenstein. Vid vittnesförhöret under den tryckfrihetsprocess, som väcktes med anledning af saken, framkom inget bestämdt styrkande af att ett sådant sällskap fanns till. Ett sådant skulle emellertid kunna ligga i en annons, som återfinnes i ortstidningen för den 25 nov. 1780:

Wid Sällskapet P. W. sammankomst för twenne weckor sedan har et par Calocher blifwit lemnade utan sedermera efterfrågan, som Ägaren sålunda behagade afhämta. ,

Den offentliga allarmen torde emellertid ha gjort sällskapet saga kort.

Men andra sådana bellmanska ekon och episoder från det gustavianska Norrköping under sista hälften af 1700-talet är det ej svårt att hopbringa.

Än inför ortstidningen ett långt poem "Sine Cerere et Baccho friget Venus", än talar den om att Klingsbergs värdshus öppnats, "En ljuflig Thon för dem, som finna Nöje i att spatsera ut på Landet och dricka Märg i Benen". En annan gång finner man där följande förtjusande lilla rococobagatell:

"Min lilla vän! Då jag i måndags afton kl. 7 och 8 gick ut för att råka min lilla Cousin, var jag så tankfull, att jag af en händelse kom att stadna i den så kallade Bråddens backe, då i detsamma hände den fataliteten, att en ung Cavalljer mycket väl pudrad på ryggen efter hwad jag kunde skönja i mänskenet, råkade på isen segla omkull och efterlämnade med visshet puder till en ugnspannkaka genom stötens häftighet, helst jag på temligen långt afstånd därifrån blef af det flygande pudret tillräckligt fournerad. Men hwad hände? Cavalljeren som en pil reste sig upp, utan att beklaga sitt verkliga missöde öfwer stöten, lopp mig förbi utför backen helt

förrad, men i detsamma wände om och gick åter långsamt tillbaka; detta föranlät mig tro, att han i fallet borttappat något, som ock möjligen skett: jag såg mig därför tillbaka och fann honom göra en djup complimang för en liten Cousin, som med honom där förmodligen stämt möte för att afgöra sina hemligheter. Jag kunde ej annat än le däråt, helst deras långsamma samtal på ett så obehörigt ställe bewittnade både om den skönas och hennes favo-rits ringa eftertanke, att på gatan så tids göra en så olämplig samlingsplats och dy-medels blottställa den sköna att därigenom blifwa öfvergifwen af en annan Cavalljer, som med daglig omtanke för dess wäl genom anständigheter och dygd öfverträffade den, som snafwade omkull. Eller har min lilla vän ej hört den nyheten, att det torde gå med den saktmodige wännen från W... på samma sätt som med Jacob och Rakel? Visste han så mycket som jag wore han bättre tjänt med att wänta på Lea. Jag berättar dig min lilla vän denna i sitt slag nog löjlige händelse, på det du måtte taga dig tillwara för dylika snesprång, helst jag intet tål någon Harlequin på minsta sätt göra mig intrång. Hälsa alla de andra Cousinerna på granhållet, när de råk- kas, och glöm intet din trogne Embarras."

En annan gång läser man:

"Patience, Patience, min Herr Hic Hoc von Hujus; Ni finner Er Man. Han Pare-rar utmaningen, när det behagar honom. Bli'r tiden Er lång, under det ni väntar, så drick Brunn, wid Bacchi källa — — Ni wet wäl, där det där bruntjocka bornerade öses.

Per Conto Novo: an Conto Veteri."

I sept. 1772 vistades kammarherre J. J. de Geer med grefvinna i staden och nyttjade på sin vagn en morian i prålig orientalisk dräkt. Alldenstund sådant bruk var stridande mot Kongl. Maj:ts förnyade Allernådigste Förordning emot yppighet och öfverflöd af den 15 mars 1770 § 7 anställde stadsfiskalen genast stor rättgång och förevisade för kämnerna en af honom ritad och med färgor illuminerad figur af 5 tums höjd uppå den klädedräkt, som bemålte morian brukat. Då denna ej var tillfyllest, inlämnade han senare "till mera ljus i denna sak en verklig modell af porslin af den klädesbonad, som hos detta folkslaget är viddagen". Det långa förhandlandet inför rätta om detaljerna i morianernas klädsel o. s. v. erbjöd poänger, som en Bellman skulle ha kunnat göra ett litet mästerverk af.

Från källaren "Gröna Drufvan" annonserar en kinesisk konsul:

"En löpare wid namn Courage tappade sistl. Torsdags kväll 1 RB 4 ss. och sig sielf. Den som härom kan lemna Chinesiske Consuln Thé Bohé underrättelse — får en skilling i wedergällning."

Och i samma tidning tryckas några "tankar vid åsynen af ett benhus", som med sin dystra Hamletfilosofi beteckna den så ofta påpekade molltonen i det nordiska rusets och yrans melodi och lifligt föra i minnet "Drick ur ditt glas, se döden på dig väntar", "Karon i luren tutar" eller "Märk hur vår skugga, märk Mowitz mon frère".

Hur gastligt gapar denna mund!
Hur köttlös grinar denna näsa!
Se ögats gröpta boningsrund,
ur hwilken man i lifwets stund
det sanna, höga kunde läsa.

Se denna mögeltäckta arm!
Och dessa brustna, ruttna knokar!
Och denna djupt insjunkna barm,
som fordom andades så varm
och gjorde wisa män till tokar!

Dessa spridda små bagateller bära dock i all sin obetydlighet ett mer eller mindre tydligt tidstycke och vittna jämte kämnerättens protokoll rörande makarna Nord-

ström om att äfven i Ulla Winblads nya stad skulle en lifsglädjens sångare ej saknat stoff till en bellmaniad. Nu ligga de där obrukade och poesilösa och gifva, hvad de sista beträffar, mer än en gång en motbjudande förnimmelse af dåligt sällskap och allsköns ofinhet. Kellgrens sats i det klassiska förordet till Bellmans skrifter om delgifningssättets betydelse för det ohöjdas och oskönas estetiska verkan kan ej erhålla en bättre belysning än genom att lägga bredvid hvarandra en samling rättsligt återgifna bellmansmotiv — sådan som den här ifrågavarande — och så t. ex. Bonniers rosenupplaga för salongsbordet af Fredmans epistlar och sånger.

*

Då Ulla Winblad anlände till Norrköping, hade hon hela sin glada och äfventyrliga ungdom bakom sig — hon var då närmare 30 år. Men om hon med sitt försvinnande från Stockholm trodde sig äfven ha blifvit kvitt sitt ökända föregående, så misstog hon sig. Knappt hade hon och mannen hunnit komma till rätta i den nya omgifningen, förrän hennes rykte från Stockholm bringar dem i krakel, som ändar inför kämnersrättens skrank. En stadsbo hade "missfirmat henne med namn af Ulla Winblad, helst hon heter Maria Christina Kiell-

ström". Detta "skällsord" upprör till den grad den forna krogpigian, att han glömmer sin nya roll af dygdesam besökarhustru och tar den respektlösa i en högst okvinnlig upptuktelse. Måhända skulle man rent af ha rätt att i detta energiska utbrott se äfven ett moment af ruelse öfver hennes förra lefverne och förtviflan öfver att ej i fred få göra allvar af nya goda föresatser.

Rätten resolverade emellertid i slutet af mars, att "namnet Ulla Winblad här ej är känt för något slags öknamn". Detta var osant så tillvida, som stadsfiskalen redan den 22 febr. på stadens kåk hade funnit uppspikadt ett paskill "till de gunstige Herrar och Cavallerer här i staden", som åstundade galanta äfventyr och i så måtto utlofvades högsta tillfredsställelse, "intygas af mig Ulla Winblad och Norström". Dateringen därunder är afsedd att antyda, att deras bostad — segelduksfabriken Pro Patrias gård — var skådeplatsen för ett ökänt sedelöst lefverne. Beskyllningen behöfver naturligtvis ej vara sann, ty då skulle nog rätten, som gärna brukade anställa razzior, ej så fullständigt förbigått saken, då Nordström med anledning af paskillet var uppkallad till förhör. Detta berodde dock väl snarast på, att ägaren till den utpekade gården var rättens ordförande,

rådman Ekerman. — Nordström själf synes dessutom tidigt blifvit kallad med öknamnet "Ulla".

I själfva verket synes emellertid Ulla Winblad under sin 9-åriga vistelse i staden ej en enda gång ha gifvit anledning till någon anmärkning mot sin moral, något som tyvärr ej kan sägas om Nordström, hvilken strax efter sin ankomst blef en af stadens och bygdens värsta orostiftare. Men medan han vid ett par tillfällen låter beslå sig med fula mellanhanfanden med andras hustrur, förekommer ingen motsvarande beskyllning mot Ulla. Särskildt betydelsefull är i detta afseende den stora rättsgången om makarna Nordströms äkten-skapliga samlif, som började den 9 sept. 1777. Stadsfiskalen hade uppbådat ej mindre än 17 vittnen, delvis så kritiklöst, att man får en svag misstanke om en skandal-hungrig biasikt hos vederbörande att skaffa fram pikanta saker ur den beryktade Ulla Winblads nuvarande privatlif. Rättens ordförande, rådman Ekerman, tager emellertid ett afgjordt parti för Ulla och förklarar hela den stora vittnesapparaten öfverflödig. Detta ger anledning till ett skarpt meningsutbyte mellan Kämner-na, som dock resulterar i en viss inskränkning i åklagarens frågorätt. Äfven senare

ingriper ordföranden och den ene af de två Kännerna till svarandenas förmån. Detta liksom förbigåendet af paskillets angifvande af deras hem såsom ett otuktsnäste behöfver naturligtvis ej bevisa, att Kämnersmännen enskildt öfvertygat sig om Ullas oförvitlighet.

Protokollen visa, att Ulla i sitt äktenskap med den brutale mannen långt ifrån hade några glada dagar. Rörande familjens omständigheter i öfrigt lämna de en del smådrag. Alltför fattigt synes det ej ha varit i hemmet, hustrun höll sig med piga och mannen hade åtminstone vid ett tillfälle — 1776 — hästar, för hvilkas skötsel han hade en karl i sitt bröd. Hvad han skulle ha hästarna till, är svårt att säga. Besökarlönen utgjorde 110 daler smt. — När han år 1781 dog i fläckfeber i stadens arrest, hade boet inga nämnvärda tillgångar, och Ulla återflyttade till Stockholm.

Protokollen gifva äfven en viss ledning för utrönandet af hvar Ulla bodde i staden. Vid ankomsten synes paret ha slagit sig ned på Pro Patria i hörnet af Nya Rådstuga- och Ö. Kyrkogatorna. Några år senare synes de ha bott i den s. k. Wulfiska gården på norr i kv. Haken, i hörnet af Vatten- och Tunnbindaregatorna, vid ett annat till-

fälle i Skeppar Hillers gård i kv. Flaggan vid Skeppargatan.

En svag tradition i staden vill äfven veta, att Ulla Winblad under sin vistelse i Norrköping stått bakom disken på det lilla värdshuset Röda stugan vid strömmens östra krök åt norr, alltså en lämplig miljö för sjötullsbesökarhustrun Ulla Winblad. Traditionen är mycket osäker. Första gången förf. veterligt, som några åbyggnader upptagas vid Röda stugan å Hospitalsholmen är visserligen å en jordkarta från år 1766 samt på en odaterad skiss öfver strömmynningen af Adrian Frejå, säkerligen från de senaste årtiondena af 1700-talet. Andra samtida kartor upptaga däremot ej några åbyggnader, och något värdshus nämnes först på Wermings karta år 1810. Mantalslängderna synas ej upptaga någon såsom skrifven där förrän år 1831, då äfven namnet Röda stugan förekommer.

Efter återkomsten till Stockholm gick det utför igen med den moraliska själfupprättelse, som Ulla möjligen kunnat tillkämpa sig i Norrköping. I socialt afseende synes hon däremot ha hållit sig tämligen uppe. Hon gifte sig t. o. m. år 1786 för andra

gången — med extra hallrätsbetjänten Eric Johan Lindstahl, som var betydligt yngre än hon. Äfven detta äktenskap var barnköst och blef ej lyckligt. Ulla synes ha hållit näringsställe men påtalades af myndigheterna för oloflig utskänkning af starka drycker på olaga tid samt för lösaktig vandring tillsammans med andra dåliga kvinnor. Axel Björkman meddellar i sin "Bellmansforskning" en del rättsprotokoll från Stockholm, som visa, att mannen, som gick som hjälpkarl i husen, lidit åtskillig smälek och beklagat sig för det han "var gift med densamma Ulla Winblad, som är så väl i allmänhet som genom tryckta kväden för liderlighet beryktad; beklagande sig att han ej utan missnöje och leda kunde vistas i sitt hus för bemälda sin hustrus otidigheter och allmänhetens omdöme om henne, enligt förda lefnadssätt och näringsfång." När Ulla den 20 jan. 1798 dog af obstruktion, 54 år gammal, voro emellertid makarna ägare till en egendom på Söder, som de för 1,000 Rdr tillhandlat sig.

En gammal sjömansänka, som mindes Ulla Winblad från hennes bästa år, har beskrifvit hennes utseende för J. G. Carlén sålunda: "Mansell Winblad var af medelstor växt, yppig i formen, hade finhylliga

kinder, bruna ögon och ett svart rikt, ovanligt buckligt hår, hvadan hon af allmänheten kallades "knöllriga mamsellen", merendels bar hon schäferhatt. Hon räknades med ett ord till Stockholmska medelklassens ovanligaste skönheter." Hennes man, Nordström, erhåller i Norrköpingstullens personella berättelse år 1774 den karaktäristiken, "att han, som alltid vet sin skyldighet i sysslan, är ostadig till sin vandel". Brutalt och ursinnigt upplammande, som han oftast framstår i protokollen, kunde han dock ibland ådagalägga en beräknande behärskning och fintlighet. Hans handstil och uttryckssätt vittna hvarken om obildning eller råhet. Äfven humor synes han ej varit oförmögen af, t. ex. då han på en besyndlning att ha varit full svarar, att full är han alla dagar af bekymmer att väl kunna uträtta H. M.:jts och kronans ärenden. Af hans yttre skymtar i bellmansdikterna egentligen endast hans peruk:

Norström stjalper sin peruk
af sin röda skalla.

och

Ren Norströms piskperuk,
den hänger på sin spik.

I Bellmans personalregister presenteras han emellertid: "Norström, sjötullsbesökare; förmäld med Ulla; fadern trädgårds-

mästare i Dauerska trädgården; har ingen röst; spelar intet instrument; förskrifver själf sina viner." I den Dauerska gården var det som Bellman föddes. — 1740. Fem år senare föddes Norström, och ingenting hindrar, att den unge Carl Michael och den af honom senare omsjungna trädgårdsmästarepojken redan i barnåren haft ett och annat gemensamt.

Vid publiceringen hafva en del uteslutningar af de juridiska hänvisningarna till lagrummen och rättegångsdatona, af edgångsorden och vittnesbekräftelserna vid förhören o. d. vidtagits utan att typografiskt antydast — detta för att ej onödigt tynga eller störa läsningen. Namnet Nordström stafvas i kämnarsrättens protokoll så godt som alltid Norström, fastän denne själf skrifver namnet med d.

*L. Norrköpings
Kämnerrätt den
15 januari 1774.*

Enligt utverkad stämning påstår stadsbetjänten Lars Jäderholm det sjötullsbesökaren Erik Norström och dess hustru, Ulla Winblad kallad, måtte förbindas honom till gemmäle och ansvar stånda för det de honom den 3:e uti innevarande månad på värdshuset hos svärdfejaren Björkstrand slagit och illa handterat, för hvilket plikt och laga upprättelse yrkas, så hvad läkarelön som all annan kostnad angår, hvarå vid rannsakingens slut han förbehåller sig få förteckning ingifva. Förmodandes därjämte, att stadsfiskalen lärer vid detta mål lägga den hand, han finner dess ämbete kräfva så i anseende till öfvadt julefredsbrott som hvad mera i en eller annan måtto vid undersökningen sig yppa kan.

Häremot har Norström och dess hustru å bemälta sin vederpart uttagit viceversa stämning med påstående, det han måtte med laga böter anses, för det han ofredat Norströms hustru med slag och skällsord.

Vid dessa målens företagande inställde sig å Jäderholms vägnar efter fullmakt

kanslisten välhärde Johan Fr. Brunnstedt och Norström i egen person, hvilken sistnämnde tillstod sig för Jäderholms oskickliga uppförande gifvit honom 2:ne örfilar, men nekar eljest till vidare brottslighet med förmälan, att Jäderholm missfirmat dess hustru med namnet af Ulla Winblad, helst hon heter Maria Christina Kiellström.

Kanslisten Brunnstedt åter ingaf stadschirurgii Leonhard Luths attest af den 5:te hujus på de åkommor, Jäderholm undfått, hvilken attest upplästes, hvaraf framgick att han erhållit

- 1:mo. öfver vänstra hjässbenet (os bregmatidis) tvänne krossade blodssår (vulnera contusa), det större af en nagels längd vid pass;
- 2:do. öfver högra hjässbenet äfven ett litet blodssår;
- 3:tio. i pannan tvänne krossade sår som efter ett nyckelax;
- 4:to. öfver högra ögnabrynet (supercilium) i längden ett sår, hvarvid ögonlocken voro svulna och blå samt hvitögat rödt;
- 5:to. vid vänstra ögats ögnevrå (cortus externus) ett litet sår, hvarvid tegumententa voro lösrfina samt någon svullnad i ögonlocken jämväl rodnad på samma hvitöga; äfven en

tepa öfver näsan, likaledes ett litet
sår vid vänstra tinningen.

Dessutom har ock Luth uti särskildt inlämnadt bevis under detta dato anmält sig i går afton besökt Jäderholm, då han befunnit honom uppe i rummet och munter samt dess åkommor redan märkligen förbättrade.

Brunnstedt anhöll ej mindre att dess åberopade vittnen svärdfejaren Joh. Björkstrand och handskmakaren Isak Grönvall måtte inkallas och edeligen afhöras än att Norströms hustru, som tillika är brottslig, må åläggas vid rätten personligen sig inställa och rannsakingen bivista. Detta bestred åter Norström, anhållandes att de åberopade vittnen måtte för så mycket mera oskickliga anses och förklaras som bägge äro dess uppenbara vederdelomän, i anseende därtill, att Björkstrand vid samma tillfälle rifvit pälsen af honom med hotelse att hafva honom ut genom fönstret, och Grönwall därigenom att han slagit hatten och peruken af honom. Hvad åter dess hustrus närvaro beträffar, så förmodar han sig som närmaste målsman få för henne svara. Som mot bemälda vittnens nekande Norström vid efterfrågan sade sig icke kunna bevisa de anmälda jäfven, så pröfvade ock domstolen skäligt att dem

för ojäfviga i denna sak anse, och hvad vidkommer Brunnstedts påstående, att Norströms hustru må själf personligen sig infinna, så alldenstund inga sådana anledningar sig ännu yppat, hvarigenom dess närvaro kan finnas nödig: fördenskull anser domstolen skäligt tillåta Norström såsom hustruns man och målsman, tills anorlunda kan omträngas, hennes talan och rätt utföra.

Därefter aflade förbemälda vittnen den vanliga eden, och sedan de om dess vikt och värde behörig påminnelse erhållit, utsade de hvar för sig:

1:mo Björkstrand: att vittnet icke själf förolämpat Norström, men under det den sistnämnde och dess hustru varit hos vittnet har Jäderholm ditkommit i ärende att tala vid korpralen Stiernborg och en dess kamrat, hvilka icke voro hemma. När Jäderholm råkat Norström hafva de vänligen umgåtts samt kallat hvarandra Bröder, men i detsamma och sedan de talt om företrädet af deras stadstjänare- eller besökaretjänster, hafva de fattat i men sträxt släppt hvarandra, hvilket vittnet icke kunde märka om det skulle betyda ondt eller godt. Dock vid det Jäderholm på ondska yttrade om Norström och dess hustru: att de äro nog kända både i Stock-

holm och annorstädes, har hustru Norström fattat honom i håret och slagit i ansiktet, hvarvid Jäderholm tagit af henne mössan och slagit i golfvet; äfven har ock Norström, som svor, tagit i fickan, men vittnet vet icke hvarefter. Och som Björkstrand tyckte, att Jäderholm tarvade hjälp, så gick vittnet ut att se efter om de förut nämnda korpralerna voro hemma; men vid återkomsten var allt tyst, fast vittnet såg att Jäderholm af de undfångna slagen var blodig samt att nyckeln till kammaren inom salen låg på golfvet. Eljest har Jäderholm icke sökt försvara sig på minsta sätt: kunnandes vittnet icke säga att några okvädinsord fälldes af Jäderholm eller att han var af drycker öfverlastad.

Norström intalade: att han var ditbjuden om middagen af Björkstrands hustru samt att han tog i fickan efter sin snusdosa; men Björkstrand nekade att Norström och dess hustru varit dit bjudna, utan kommit ändock såsom de tillförene flere gånger plägat.

2:do Grönwall: att vid vittnets ankomst till Björkstrand har Norström kommit från en kammare utspringande och i det han sagt till Jäderholm: "Du skall ej chikanera en tullbetjänt!" slog han och hustrun honom tillika.

Vittnet ärnade då taga fred: men som Norström yttrade: "Tig, eljest skall I få veta annat!" och vittnet dessutom tyckte det ej passa att blanda sig i deras tråta, lät vittnet bli att föreställa dem om försoning, hvarefter och utan att Jäderholm tog igen både Norström och hustrun flögo på och slogo Jäderholm, hvarjämte hon sparkade honom frampå. Men inga okvädinsord hörde vittnet fällas eller kunde märka, att någon var drucken.

Kansliisten Brunnstedt anhöll, att hustru Björkstrand och drängen Lars Löfgren måtte uppkallas och som vittnen uthöras, hvarjämte han tillika påstår, det Norström och dess hustru, som efter rännsäkningens föranledande om brottet äro öfvertygade, måtte förklaras skyldiga tråda i häkte emedan det ännu är osäkert huruvida Jäderholm till hälsan kan återbringas och Norström dessutom är en osäker man.

Norström åter underställde domstolens bepröfvande orimligheten af detta påstående.

Parterna lämnades afträde och Rätten fastställde samt för dem återinkallade af sade:

att som enligt stads chirurgii Luths meddelta bevis stadsbetjänten Jäderholm redan till erhållna skador märkligen är förbätt-

rad, så att ingen vidare fara i anseende därtill är att befrukta, så finner ock domstolen vid så föreveltande omständigheter ingen anledning till den påstådda arresten samtycka.

Den 21 jan. 1774.

Vittnena, svärdfejaren Björkstrands hustru och drängen Lars Löfgren infunno sig: intalandes Norström, att han intet jäf emot Löfgren har att anföra, men hvad hustru Björkstrand angår, så lærer hon, som aldrig skall vara nykter, ej kunna såsom skickligt vittne anses och gagnas, och hvilket sitt anmälande Norström anhåller få i bevis leda.

Rätten pröfvade vid slikt föreveltande skäligt ålägga Norström att lagligen bevisa sitt emot hustru Björkstrand andragna jäf; viljandes domstolen antingen Norström det samma gittar fulltyga eller ej sig öfver hennes skicklighet att i denna sak vittne bära behörigen utlåta. — —

Löfgren utsade: att när vittnet inkom den förut omrörda dagen till Björkstrand, har Jäderholm sagt till Norström, som tycktes vara ond: "Du är s. v. (= sit venia verbo, förlåt uttrycket!) en skit". Därpå gick Jäderholm uppå Norströms begäran in uti en kammare, men litet därefter utkom

tillbaka med yttrande, det han icke borde göra något afseende på en s. v. skiten besökare, hvarefter och utan att vittnet kunde märka, hvilken af dem som oväsendet började. Norström svor och gaf sin vederpart 3 à 4 örffilar, hvarjämte Norströms hustru fattade Jäderholm i håret samt sparkade honom frammanföre åtminstone tvänne gånger. Jäderholm, som sagt sig kunna flåka Norström itu, har tagit mössan af hustru Norström och kastat under ett bord, men icke blef vittnet eljest varse att Jäderholm hvarken slog sina vederparter igen eller dem med okvädinsord förolämpade: kunnandes vittnet, som bortgått innan slagsmålet slutade, ingen vidare upplysning i denna sak vidare meddela, dock på Norströms tillfrågan förmälte, att Jäderholm icke var af starka drycker öfverlastad, ehuru han tycktes hafva något i hufvudet.

Ytterst påstod Norström, att Jäderholms hustru måtte uppkallas och höras rörande dess mans dryckenskap meraberörda den 3:e hujus; men som ett sådant åskadt vittnesmål emot lag icke är tillåtet: alltså fann ock domstolen skäligen denna Norströms begäran att afslå.

Den 26 jan. 1774.

Att bevisa sitt emot hustru Björkstrand (föregående rättegångstillfälle) anmälda jäf

anhöll Norström, att pigan Sara Sophia Rungren, hvilken han med sig upptagit, måtte edeligen varda afhörd. Hustru Björkstrand intalade, att denna piga, som tillförene varit i dess tjänst, blifvit för sin vista olydnad utan afsked utur tjänsten bortkörd: förmenandes sålunda, att hon, som hyser ett aggfullt sinne, icke skall äga nog förtroende att kunna vittna emot hustru Björkstrand.

Pigan Rungren berättade äfven, att hon i slutet af sin tjänstetid utan ordsak ej mindre för denna sin matmoders skull blifvit af husbonden slagen än utan afsked vräkt ifrån tjänsten, hvilket sitt lidande hon hos stadsfiskalen vederbörligen anmält, men emedan hon något därpå utbe-
kommit sin lön har hon icke frågat efter att påtala den lidna oförrätten, berättandes tillika vid efterfrågan, att hon icke varit den 3:e i denna månad, då slagsmålet emellan Jäderholm och Norström händt, tillstädes i Björkstrand hus, hvilket Norström äfven vidgick. Norström anhöll icke dess mindre att detta vittne måtte afhöras, helst han det förutan icke har tillgång på flera skäl att bevisa sitt jäf emot hustru Björkstrand. På det domstolen måtte, innan utslag kan afgifvas, få närmare upplysning i detta ämne, lät rätten de förr af-

1870

hörda vittnen, handskmakaren Grönwall och drängen Löfgren, företräda och tillsporde dem: om hustru Björkstrand, då detta slagsmål timade, varit af drycker öfverlastad? Bemälda vittnen svarade sig sådant icke kunnat märka eller förstå.

Rätten tog fördenskull i öfvervägande hvad Norström till hustru Björkstrands jäfvande anfört och förenade sig i följande utslag:

Kämmnersrätten finner så mycket mindre skäl och anledning att tillåta pigan Rungren vittna om sin förra matmoders, hustru Björkstrands förhållande inom sitt hus, som erkänt blifvit, att de bägge, hvilka såsom vederdelomän åtskilts, icke ännu äga förtroende för hvarann och dessutom Norström måst medgifva, att pigan Rungren icke varit tillstädes vid det tillfälle, hvarom hon vittna skulle. Men alldenstund således Norström icke gittat bevvisa sitt jäf emot hustru Björkstrand, fördenskull anser Rätten med lag enligt hustru Björkstrand för ojäfaktigt vittne i denna sak.

Härefter aflade meranämnda hustru Björkstrand den vanliga vittneseden samt på erhållne varningar utsade: att hon väl plägar bedja gäster hälsa på hos sig, men icke har vittnet den gången i synnerhet

bjudit Norström och dess hustru, utan hafva de af sig själfva okallade ditkommit. När Jäderholm då äfven var inkommen, förmärkte vittnet, att Norström och han började tala något ondt sins emellan, hvar vid hustru Norström fattat Jäderholm i håret, slagit honom en örfil samt sparkat honom frammanföre vid pass fyra resor och i det samma tog Jäderholm mössan af henne och slängde på golfvet. Därefter kastade Norström in Jäderholm i en kammar, till hvilken nyckeln var urtagen, hvarest vittnet hörde Norström slå Jäderholm: befinnandes äfven vittnet att denne sistnämnde vid utkomsten därifrån var ganska blodig och sönderslagen; men inga svordomar och skällsord fälldes, ej heller märkte vittnet hvarken att Jäderholm var full eller slog sina vederparter tillbaka.

Den 1 mars 1774.

Kanslisten Brunnstedt afgaf sitt slutpåstående, af hvilket, skriftligen författadt, efter uppläsandet Norström anhöll få behörig del att ock med sitt yttrande i saken kunna inkomma.

Stadsfiskalen Dan. Björkman sade sig uti Brunnstedts påstående förena samt bestri-der vidare uppskof i denna sak såsom endast bidragande till tidsens utdräkt. Rät-

ten gaf till svar, att Norström af detta påstående undfått del till den 8:e hujus att sig däröfver yttra, helst domstolen därefter ämnar målet till behörigt slut befordre.

Den 8 mars 1774.

Sjötullsbesökaren Norström återgaf de emottagna handlingar samt inlämnade sitt i målet författade skriftliga påstående, som upplästes att in actis förvaras.

Den 29 mars 1774.

UTSLAG.

Som utaf hållen rannsaking är vordet upplyst, hurledes stadsbetjanten Lars Jäderholm och sjötullsbesökaren Erik Norström samt dess hustru Maria Christina Kiellström efter någon förut skedd ordväxling om företrädet af Parternas stads- eller besökaretjänster omsider uti bråd skillnad kommit tillsammans på värdshuset hos svärdfejaren Björkstrand den 3:e sistvekne januari samt att, enligt stadschirurgi Leonh. Luths besiktningsbevis, Jäderholm erhållit tillsammans räknade 9 mindre sår: alltså och i anledning af de edeligen afhörda vittnens utsagor pröfvar Rätten skäligen urskilja hvilkendera som till Jäderholms fördelande mer eller mindre vållande varit.

Vid betraktande häraf och sedan Nor-

ströms påstående af hustru Björkstrand för återgångsvittne för därtill bristande dålig anledning icke kan bifallas: har det efter rannsakingens föranledande varit Norström, som inne uti ett fränskildt rum eller kammare Jäderholm mest slagit, hvarjämte Norströms hustru ryckt honom i håret, slagit i ansiktet samt flera resor sparkat; men Jäderholm däremot har icke vidare ställt sig i motvärn än att han tagit mössan af hustru Nordström och kastat på golvet. Kämnarsrätten pröfvar därför förden skull i stöd af 3 K. 1 § och 35 K. 2 § af Missgärningsbalken samt Högt:de Magistratens förbud mot alla excesser och slagsmål under Julhögtiden af den 24:de December förledet år, skäligt pligtfälla Norström för svordom till 5 daler silfvermynt (mellan angifvaren och de fattiga), för Jäderholm tillfogade 9 mindre sår eller blånader å 2 daler, 18 daler, för julefridsbrottet 10 daler (till triskiftes), och för det han under påstående rättegång tillvitvat vittnet hustru Björkstrand att hafva varit af starka drycker öfverlastad, utan att sådant gitta bevisa, böta 5 daler, tillhoppa 38 daler. Af de böter, som i triskiftes delas, betalas kronans andel i speciemynt, eller efter 48 marks kurs med 12 daler $14\frac{2}{9}$ sk., utgörande således hela

plikten för Norström jämte kursen inberäknad 123 daler $102\frac{2}{3}$ skilling köpparmynt.

Hustru Norström åter, som blifvit öfvertygad hafva ryckt Jäderholm i håret, kommer därför att böta 1 daler 16 sk., för en kindpust 1 daler 16 sk. och för sparkandet, som efter tvänne vittnens ensstämmande utsagor till tvänne gånger anses, till 3 daler; samt för julefridsbrottet 10 daler, tillhopa 16 daler silfvermynt (till triskiftes), hvarvid kronans andel i brist af speciemynt betalas efter kurs med 7 daler $35\frac{2}{9}$ skilling samma mynt, så att hela plikten jämte kursen för hustru Norström utgör 53 daler $102\frac{2}{3}$ sk. köpparmynt.

Vidare och som Jäderholm till detta brådskillnadsmål efter rannsakingens föranledande varit lika vållande: ty pröfvar domstolen skäligt honom för julefridsbrottet pliktfulla till 10 daler silfvermynt samt 1 dito mynt för det han råvit mössan af hustru Norström och kastat på golvet, som Rätten efter Mgbkn 60 Kap. 6 § ansett för en ojäfvigtvis föraktelig åthäfv; tillhopa 16 daler smt.

Gitta Parterna dessa böter ej gälda, så komma de, Norström med 12, dess hustru med 8 och Jäderholm med 8 dagars fängelse vid vatten och bröd att beläggas.

I öfrigt och hvad det påståendet beträffar, att Jäderholm och dess fullmäktig måge

med böter beläggas för det de tillagt Norströms hustru namn af Ulla Winblad: så emedan domstolen icke finner dem därmed hafva okvädat, helst detsamma här icke är känt för något slags öknamn: ty kan ock härpå intet afseende göras; äfvensom Jäderholms yrkande om plikt på sina medparter för rättegångsmissbruk vid slikt föreveltande jämväl försvinner.

Jäderholms fullmäktige kanslisten Brunnstedt, som å Norström påstått upprättelse för den fylleribeskyllning, hustru Björkstrand blifvit tillagd, samt äfven yrkat plikt för svordom och julefridsbrott och således tagit sig talan inför rätta i en sak, den han icke ägde åkära, som ock i stämningen blifvit erkänt: alltså kan Rätten ej undgå honom därför med 3 daler smt:s plikt belägga.

Och som parterna således i sina åtskilliga käromål ömsom vunnit och tappat, så stånde de ock hvar sin rättegångskostnad samt betala således samfälltdt till de afhörda vittnen etc., hvaraf Jäderholm betalar $\frac{1}{3}$ och Norström och dess hustru de öfriga $\frac{2}{3}$. Men Norström kännes skyldig att ersätta Jäderholm påstådd läkarelön, hinder och skada samt för sveda och värk i ett för allt skäligen utsatt 200 daler kopparmynt. — Med den af Norström till Stads-

fiskalens utförande anmälda uppgift om Jäderholms fylleri och hvartill under denna rannsaking endast ett vittne gifvit någon anledning, skall domstolen särskildt lagligen förfara.

*II. Kämnersrätten
den 22 febr. 1774.*

Stadsfiskalen Dan. Björkman ingaf ett pasqvill, hvilket han berättade i dag bittida funnits anslaget på denna stadens straff-påle*) och upplästes så lydande:

KUNGÖRELSE:

Mina gunstiga Herrar och Cavallierer här i staden, som åstunden fruntimmersnöje, så kunnen i här hos mig få för billigt pris och försäkrar jag eder om att I skolen på natursens vägnar i högsta mätto blifva förnöjda, hvilket betygas af mig Ulla Winblad och Norström.

Lorrköpings —**) d. 21. febr. Anno 1774.

Jg är boende på Pro Patria.***)

Ahållande Stadsfiskalen, att undersökninghärom måtte företagas.

*) stod nere i hamnen i närheten af södra riddartrappan framför gamla Ringborgsk gården.

**) *l'aison de débauche.*

***) rådmannen C. F. Ekermans segel-
duksfabrik, belägen i kv. Rosen i hörnet
af N. Råstugu- och Ö. Kyrkogatorna. Går-
10

med böter beläggas för det de tillagt Norströms hustru namn af Ulla Winblad: så emedan domstolen icke finner dem därmed hafva okvädat, helst detsamma här icke är känt för något slags öknamn: ty kan ock härpå intet afseende göras; äfvensom Jäderholms yrkande om plikt på sina medparter för rättegångsmissbruk vid slikt föreveltande jämväl försvinner.

Jäderholms fullmäktige kanslisten Brunnstedt, som å Norström påstått upprättelse för den fylleribeskyllning, hustru Björkstrand blifvit tillagd, samt äfven yrkat plikt för svordom och julefridsbrott och således tagit sig talan inför rätta i en sak, den han icke ägde åkära, som ock i stämningen blifvit erkänt: alltså kan Rätten ej undgå honom därför med 3 daler smt:s plikt belägga.

Och som parterna således i sina åtskilliga käromål ömsom vunnit och tappat, så stånde de ock hvar sin rättegångskostnad samt betala således samfällt till de afhörda vittnen etc., hvaraf Jäderholm betalar $\frac{1}{3}$ och Norström och dess hustru de öfriga $\frac{2}{3}$. Men Norström kännes skyldig att ersätta Jäderholm påstådd läkarelön, hinder och skada samt för sveda och värk i ett för allt skäligen utsatt 200 daler kopparmynt. — Med den af Norström till Stads-

fiskalens utförande anmälda uppgift om Jäderholms fylleri och hvartill under denna rannsaking endast ett vittne gifvit någon anledning, skall domstolen särskildt lagligen förfara.

*II. Kämnerrätten
den 22 febr. 1774.*

Stadsfiskalen Dan. Björkman ingaf ett pasqvill, hvilket han berättade i dag bittida funnits anslaget på denna stadens straffpåle*) och upplästes så lydande:

KUNGÖRELSE:

Mina gunstiga Herrar och Cavallierer här i staden, som åstunden fruntimmersnöje, så kunnen i här hos mig få för billigt pris och försäkrar jag eder om att I skolen på natursens vägnar i högsta mätto blifva förnjda, hvilket betygas af mig Ulla Winblad och Norström.

Lorrköpings —**) d. 21. febr. Anno 1774.

Jg är boende på Pro Patria.***)

Ahållande Stadsfiskalen, att undersökninghärom måtte företagas.

*) stod nere i hamnen i närheten af södra riddartrappan framför gamla Ringborgsk gården.

**) raison de débauche.

***) Admannen C. F. Ekermans segelduksfabrik, belägen i kv. Rosen i hörnet af N. Råstugu- och Ö. Kyrkogatorna. Går- / 10

I anledning således här af och emedan Sjtöullsbesökaren Eric Norströms namn blifvit tecknad under detta pasqvill, så har ock han blifvit uppkallad att häröfver höras och sig inställde, förmälände sig i denna sak icke minsta upplysning kunna meddela, utan ehuru åtgärden härmed endast ankommer på hans smädande, så anser han dock densamma an med största kallsinnighet, helst han icke vet sig förtjänt af någon enda person en slik obehörig vedervilja: och som vid efterfrågan de närvarande Stadsbetjänter förmälte sig om denna sak icke eller äga ringaste kunskap samt således intet ljus i detta ämne stod att ernå: ty kunde ock domstolen härvid intet åtgöra, utan lämnade Norström afträde.

Vid Lösings härads vinterting instämmes Nordström den 3 mars 1775 af rusthållaren Peter Hemmingsson och drängen Anders Persson för slagsmål. Nordström erböd emellertid förlikning, som ingicks. Länsmannen upptog målet, och vid vittnesförhöret framkom följande:

den kallades Pro Patria ända in i senaste tid tills den för några år sedan refs. Fabriken hade sitt bykhus och bleke på Strömsholmen (åren 1784—1812).

Rådman Ekerman var kämnerättens ordförande.

III. Lösings häradsrätts protokoll, hösttinget 1775, § 47.

Uppsyningsman Sparling: att slagsmålet tilldragit sig emellan Grytsholmen och Händelö udde uppå en särskild väg för de foror, som gått emellan det infrusna fartyget och staden och således icke uppå den allmänna for- och vintervägen, hvarvid så tillgått, att Norström, som åkt på första lasset med drängen Anders Persson, sedan han af denne förgäfves budit till att bemärktiga sig tömmarna, skuffat honom omkull på isen och med piskan gifvit honom 2 el. 3 slag öfver hufvudet, att han däraf i ansiktet blodig blifvit, hvarefter då bonden Petter Hemmingsson, som kört det nästa lasset, velat afböja slagsmålet, har Norström äfven med samma piska gifvit honom 2 el. 3 slag, så att vittnet någon stund därefter fönmärkt Petter vara blodig bak öfver hufvudet. Men för öfrigt har Norström hvarken varit drucken eller med eder utfarit.

Norström bötfälles till 4 daler smt. samt rättegångskostnadens gäldande.

IV. Kämnarsrätten den 26 mars 1776.

Barberaren Jacob Kiöler har utverkat stämning uppå sjötullsbesökaren Eric Norström för det han den 19:de hujus öfver-

fallit käranden med hugg och slag så att däraf både svullnad och åkommer uppkommit. Påståendes ej mindre plikt härför samt för svordom och okväden än ersättning för rättegångskostnaden, tidsspillan samt för sveda och läkarelön med mera, som af denna sak härflyta kan.

Vid upprop inställde sig parterna, då Kiöler företedde stadschirurgii Leonhard Luths attest af den 20:de i denna månad, hvaraf befanns, det Kiölers högra öfverarm vid besiktningen varit blå, rödstrimmig och nog svullen, högra handen svullen och på vänstra handen yttre huden något afskrubbad. Men som Norström nekade för all brottslighet, så inkallades de åberopade vittnen, då Norström hvad daglönaren Peter Mauritzson angår anförde det jäf, att emedan Peter varit i dess bröd i så måtto, att han skött Norströms hästar samt att han för Peter betalt hushyra; men Peter under denna sin tjänst sig ej väl förhållit i det att han bortskämt hästarna samt undanhållit för dem hvad han till deras föda om händer fått och hvarför Norström borde honom lagligen tilltala; ty påstår ock svarenden, det Peter i denna sak för jäfaktigt vittne må anses. Peter Mauritzson nekade för dessa tillmälen samt sade sig vara daglönare hos handelsmannen Dettow och att

han af Norström endast fått veckolon för det han skött dess hästar.

Rätten öfvervägde detta jäf samt afsade följande utslag:

Som icke på minsta sätt bevist blifvit, det daglönaren Peter Mauritzson varit och är besökaren Norströms eget husfolk och tjänare, ej eller att Norström lagligen tillkärat Peter för någon förment förbrytelse: alltså pröfvar domstolen rättvist förklara Peter för skickligt vittne i denna sak. Här emot förklarade Norström missnöje, hvar efter Peter jämte nedannämnde vittnen aflade vittneseden, varnades och utsade:

1:mo. Barnläraren Mich. Gottfr. Melander: att under det Norström varit hos vittnet, har Kiöler äfven dit kommit, då Parterna talts vid angående något rykte, som Kiöler skall utspridd rörande Norström; men vittnet, som gått ut på gården, har ej sett att Norström slagit Kiöler, dock har vid vittnets inkomst Kiölers hustru så omtalt.

2:do. Daglönaren Peter Mauritzson: att han i denna sak ej mera har sig bekant än att Norström själf yttrat: "Djäf vulen regera mig har icke Kiöler fått så mycket stryk, att han ej rakar i morgon." *)

*) Käranden var ju barberare.

3:10. Hustru Hankvist: att hon ej sett det Norström slagit Kiöler; kunnandes ingen vidare upplysning härom meddela.

Flera vittnen voro ej att tillgå, utan yrkade Kiöler sitt i stämningen gjorda påstående, men Norström åberopade sin oskuld samt utsade sig kunna med ed fästa, att han icke slagit sin vederpart.

UTSLAG.

Alldenstund emot besökaren Norström i så måtto bindande omständigheter och liknelser uppkommit att hafva slagit barberaren Kiöler, som han, efter något förut hafdt samtal, varit ensammen med Kiöler i ett rum; att Norström sagt till ett vittne, att Kiöler fått så mycket stryk, att han ej skulle raka morgonen därpå och att Kiöler verkligen bevisat sig blifvit slagen: förden skull och då sådant nödfall härutinnan inträffar, att sanning utom edgång ej annars utletas kan, pröfvar domstolen rättvist ålägga Norström, efter dess eget åtag, inför denna rätt den 16:de nästkommande april kl. 10 betyga med sin lifliga ed: att han på den 19:de Martii innevarande år icke slagit barberaren Kiöler, utan är för samma tillmäle fri och oskyldig.

V. Kämnarsrätten
den 29 mars 1776.

Uti utverkad stämning påstår sjötullsbesökaren Eric Norström:

det barberaren Jacob Kiöler för utspridd rykte att hafva kunskap hvarest 800 daler kopparmynt stå till reds för den som vill och kan slå ihjäl besökaren Norström måtte med straff anses samt att få sin tids-spillan och rättegångskostnad ersatt med 15 daler smt; åberopande sig härom till vittnen stadssergeanten Joh. Hinr. Westin, dess hustru Brita Kristina Örn samt gardessoldaten Bromberg.

Vid upprop inställde sig Parterna, då Kiöler nekade för tillmälet samt anhöll få bevisa, att soldaten Bromberg, som skall ofredat och slagit Kiöler, icke för skickligt vittne kan anses, men vid de öfriga vittnens afhörande förmälte svaranden sig icke hafva att påminna.

Norström åter påstod Brombergs ojäfaktighet, helst Kiöler icke gittat bevisa sig honom för det förefigna ofredandet tillkärat.

Därefter aflade stadssergeanten Westin och dess hustru vittneseden samt på förmaning samstämmigt vittnade: att Kiöler för dem strax efter nyåret omtalt, huruledes "Ulla", hvarmed han förmente Nor-

ström, varit utrest till ett fartyg i skären, hvars besättning skjutit flera rörskott efter honom, med tillägg, att Kiöler hade sig bekant, hvarest 800 dal. k. voro att undfå för den, som knäppte Norström, dock förmälte dessa vittnen, att Kiöler icke af arghet detta omtalt, utan ansågo de berättelsen för pladder, hvartill Kiöler skall vara ganska nog begifven.

Kiöler vidgick att han så berättat för förenämnda vittnen, som utsagdt är, dock efter Brombergs berättelse för Kiöler.

Besökaren Norström berättade att han hört omtalas, det en karl, som blifvit igenkänd för Norströms person, på landet blifvit illa handterad och slagen; och som sådant skall härröra af Kiölers utspridda rykte, hvilket torde äfven hafva svårare följder med sig, så anhåller Norström, att dess vederpart måtte arresteras.

UTSLAG.

Alldenstund inga sådana omständigheter ännu förekommit, som gifva anledning till Kiölers häktande: fördens skull kan ock Rätten berörda påstående icke bifalla.

Den 16 april 1776.

§ 5.

Emedan barberaren Jacob Kiöler vid upp-rop eftergaf Sjö tullsbesökaren Eric Nor-

ström den af Rätten honom ålagda ed uti det af Kiöler emot Norström instämnda slagsmålet samt bägge parterna hvad detta vidkommer förmälte sig i godo öfverenskommit och förlikta blifvit; ty pröfvade domstolen rättvist, samma förening härmed gilla och fastställa.

§ 6.

Uti instämnda saken rörande det rykte, som banberaren Jacob Kiöler om sjötullsbesökaren Eric Norström skall utspridt, inställde sig berörda parter, då Kiöler förmälte sig icke hafva några vittnen instämt till bevisande af det åberopade vittnets gardessoldaten Brombergs jäfaktighet, utan tror det göra till fyllest att berörda Bromberg för begången brottslighet nu sitter i häkte. Men som Norström yrkade Brombergs afhörande samt parterna på föreställningar icke i detta mål äfven ville förlikas, så beslöt Rätten att denna sak må tills vidare uppskjutas på det utrönas kan om det brott, hvarför Bromberg i häkte sitter, är honom hinderligt att i förevarande mål vittna.*)

*) Par. 11 i samma dags protokoll handlar om rannsaking med f. stadssoldaten Bromberg, som anklagats och häktats för hemgång och svordom. Han befinnes skyldig och bötfälles med 45 daler silfvermynt,

Den 23:e april förekommer målet ånyo, men Norström begär att det måtte uppskjutas tills vidare. Rätten bifaller denna begäran. Senare synes målet ha nedlagts.

*VI. Kämnerrätten
den 19 april 1776.*

Å regementsfältskären Arvid Grananders vägnar har stadskassören Jean Fr. Brunnstedt enligt utverkad stämning påstått, det sjötullsbesökaren Eric Norström måtte erläggas betala i läkarelön under dess sjukdom 150 r. smt samt rättegångskostnaden ersätta.

Parterna voro vid appropet tillstådes. Och alldenstund de efter något samtal i så måtto förliktes, att Norström i ett för allt, med ersättningen för rättegångskostnaden inbegripen, åtog sig betala 72 dal. kopparmynt, hvarmed kärandeombudet åtnöjdes: fördenskull pröfvade domstolen rättvist att berörda förening gilla och fastställa.

*VII. Kämnerrätten
den 6 aug. 1776.*

ÖDMJUKT STÄMNINGS MEMORIAL.

Sistlidne den 19:de Juli om eftermiddagen, då jag var stadd uti min ämbets skyldighet med saltmätning i Herr handelsmannen och brukspatronen Ebersteins åbod

samt under det jag emellan arbetet på en kort stund var hvilande, blef jag utan ringaste gifven anledning öfverfallen af sjötullsbesökaren Eric Norström med tillvitelse att hafva olofligen borttagit en honom tillhörig båt, som likväl var aldeles ogrundadt, samt därjämte med hugg och slag, tätt och ifrigt sparkande, äfvensom ock han flera gånger under mitt ännu stillaliggande sprang med fötterna uppå mitt bröst, hvaraf bloden genom näsa och mund på mig utgick. Sedan jag äntligen med möda kunde resa mig upp att undkomma alla sådana våldsamer, förnyade han med dem åter, kastade mig utför trappan af åboden, där jag omkullföll och hade efter all liknelse icke innehållit att gifva mig min sista bane, därest han omsider af kringstående människor icke hade därifrån med mycken möda blifvit hindrad och afhållen.

Morgonen därefter nödgades jag anlita Herr stadschirurgus Luth om skötsel i anseende till de omständigheter, hvarutinman jag efter allt detta mig befann, då vid besiktning de minsta af åkommorna eller de utvärtas blott ses kunde, men hvad jag till än mer skada för min hälsa och lifstid igenom det häftiga trampandet på bröstet af denna händelse invärtas lidit, det har

sednermera nog låtit märka sig, i det jag efter den tiden och allt ännu måst hållas vid sängen samt igenom krafternas aftagande och svårare ömmande öfver bröstet befinner mig i långt värre känslor än af början. För att finna det besökaren Norström vid ofvanberörda tillfälle varit af starka drycker öfverlastad, det behöfves icke att hafva varit närvarande: man må ensamt betrakta gärningens beskaffenhet på den mer eller mindre förnuftiga sidan, att nämligen öfverfalla en människa i dess sömn utan ringaste föregånget förolämpande, så skönjes nogsam personens ordiga sinnesställning, i synnerhet tål saken icke längre någon emotsäjelse så fort man nämner det namnet Norström, hvilket redan för längre tid tillbaka uti hela staden och omliggande landsort vunnit en utmärkt kännedom för sådana slags bragder af fylteri och slagsmål, af hvilket sednare dock blott i förbigående jag några få exempel vill upptälja, såsom att Norström vid Lösings Lofl. Häradsrätt varit lagförd och pliktfälld för öfverdåd och saramål uppå vägen emellan Gryts holmar och Norrköping emot allmoge, under det han som vakthafvande tullbetjänt bevistat en lossning i skären därstädes uppå skepparen Knabes fartyg; att Norström äfven uppå

samma resa ganska illa slagit Handels-Contoristen Wilde, som bevistade lossningen af dess patrons varor; att Norström ofredat dess förman vaktmästaren Englund i närvaro af besökarna Boman, Carlström och Gillberg under den förres tjänstgörande i vakthuset; att Norström hos källarmästaren Hægerström vid Skeppsbron föröfvat slagsmål emot skepparen Zetterström i närvaro af dess förman Herr kontrollören Wittstock, vaktmästaren Englund och besökaren Carlström, äfvensom att samma Norström för lika slags brott emot fältskären Kiöler vid denna Högtärade Kämnersrätt icke länge sedan varit tillkärad.

Det synes då såsom vore bemälte Norström icke att afhålla ifrån ett så inritadt oordentligt lefnadssätt med mindre att ju lagens yttersta stränghet emot honom får i fullbordan gå och han förmedelst sådant kan förbindas att i späkt och lagom inom samfundet sig uppföra. Hvad mig i denna omständighet händt lärer ock förtjäna så mycket hellre att emot besökaren Norström varda befradt, som äfven att särskildt brott af annan beskaffenhet uti och jämte det förra sig yppar, i det att Norström varit den 19:de Juli posterad till vakthafvande tullbetjänt uppå skepparen Diedrings förande fartyg, ifrån hvilken vakt han

självvilligt skilt sig och i det stället denna
ogärning emot mig, just under det jag i
vaktaresysslan var stadd, sig behagat före-
taga.

I anseende till sådant allt nödsakas jag
om stämning uppå besökaren Norström öd-
mjukeligen anhålla, med påstående, det
måtte efter laga rannsaking, hvarvid jag
till vittnen mig får åberopa etc., bemälte
Norström ändtligen åläggas den plikt, som
lagligen bör drabba hans så i flera afseen-
den till ställe, tid, personer och påföljd,
skedde grofva förbrytelser, äfven som ock
därnäst att ersätta mig det lidande till
kropp och hälsa samt sist rättegångsbesvär,
som mig härigenom är vorde åstadkommet.

Norrköping den 5 aug. 1776.

Petter Tiälman.

Vid upprop inställde sig å Tielmans
vägnar, som anmäls af sveda, värk och
mattighet vara opasslig, Herr v. härads-
höfdingen Lars Nic. Wadström efter full-
makt, och svaranden i egen person, som
erkände, att han af öfverföning och af
brådom skillnad kommit i slagsmål med
sin vederpart för det han tagit Kronans
båt, som Norström nyttjade, och farit ifrån
den ena till den andra sidan af strömmen
och den kvarlämnat; anhållandes att skrift-

ligen få på detta memorial svara, äfvensom han ock åtager sig med vittnen bevisa, att Tiellman vid förberörda tillfälle tagit berörda båt.

Herr v. häradshöfdingen Wadström frågade: om Norström med vittnens åberopande fortfar i den tanken att vilja binda Tiellman därtill att hafva tagit eller stulit merbesagda båt? Norström svarade att han tilltror sig bevisa att denna dess utsago torde vara sann.

Ur vittnesförhöret:

Sillpackaren Olof Kindgren: att under det Tiellman låg på brön och sof kom Norström från skepparen Dederings skepp och yttrade till Tiellman: "Du rackare och tjuf, som tagit min båt." I detsamma stod Tiellman upp och svarade, att Norström själf skulle vara tjuf tills han beviste Tiellman en slik gärning. Norström, vid det han sade: "Skall jag vara tjuf?" fattade Tiellman i kragen och satte emot väggen samt sedan han skuffat honom omkull på golfvat trampade han med fötterna sin vederpart på bröstet samt gaf honom tre slag i hufvudet och ett dito med handen på munnen. Vittnet gick då att hjälpa Tiellman upp samt lossa dess fot, som satt fast i trappan, och då Tiellman blef upprest

kiknade han efter andan samt gaf upp blod ur näsa och mun. Norström gick emellertid ond bort samt efter vid pass 4 minuters förlopp återkom lika vred, fattade andra gången i sin vederpart, stötte omkull honom samt hoppande trampade på magen och bröstet, sparkade honom ett par gånger i hufvudet samt tog en påk, med hvilken han sade sig skola slå honom, hvilket dock ej verkställdes. Därefter taltes parterna vid i gången af åbodgården utan att synas onda; men vittnet kan icke säga på Herr v. härads höfdingens tillfrågan, om Norström, vid detta tillfälle var full eller nykter, helst vittnet icke känner dess lynne.

Norström intalade: att han alla dagar är full och det af bekymmer att väl kunna uträtta Kongl. Maj:ts och Kronans göromål.

Drängen Anders Kullman vittnade ord för ord lika med förra vittnet, tilläggandes att Norström, som var något besupen, dock ej öfverlastad, på tillfrågan hvarför han skulle trampa Tiellman på bröstet, svarat, att det vore rätta knepet.

Den 7 sept. 1776.

Den förr uppskjutna slagsmålssaken emellan mätaren Peter Tiellman och sjötullsbesökaren Eric Norström uppropades; men som stadsbetjänerna, hvilka kallelse

till parterna verkställt, berättade, att Norström sagt sig vid kallelsens undfående förut varit stämd till Mogata ting samt sig dit begifvit; så blef detta mål tills vidare uppskjutet.

Det förekom åter med nya förhör den 27 sept. Den 5 nov. är Norström inkallad som vittne i annat slagsmål, som han står utanför. Den 8 nov. förekom målet ånyo inför Kämnersrätten. Nya vittnen höras, men ingenting af vikt framkommer. Stadskirurgen Luth intygar att han besökt den slagne Kiellman, som då legat till sängs; "men att han säger sig ännu hafva ondt i bröstet af det han då blef slagen: därtill befinnes inga tecken". I öfrigt säger Luth ingenting om hans föregifna skador. Tullkammaren intygar, att Norström vid tillfället varit beordrad som vakt på det uppgifna skeppet. Käranden inlämnar ett omständigt slutpåstående, i hvilket han preciserar sina yrkanden och förklarar sig vara så sjuk invärtes att han tror sig få dragas med det "till grafven". På detta svarar Norström i en skriftlig inlaga vid nästa rättegångstillfälle.

Den 15 nov. 1776.

"Uti slutpåståndet anförer mätaren Tiellman alla dess vittnen hafva intygat, att han varit i tjänstgörning då uppå den

19:de förledna Juli trätan och slagsmålet oss emellan hände, men som alla vittnen intygat, att han på bryggan njutit sin vederkvickelse och sömn, då jag kom och efterfrågade den förlorade Kronans båt, så lærer i den delen samtliga vittnesmålen blifva ostadiga och vacklande, så vida som det är omöjligt att sofva och förrätta mätarsysslan på en gång utan att det sker i sömnen, drömande.

Således förmodar jag vördsammast, att den styrka till edsöresbrott som han af öfverfallandet, i och för ämbetets skull, söker hänleda såsom i sig själf löjlig och orimlig försvinner och förfaller.

Mätaren Tiellman anförer vidare, att jag öfvergifvit min vakt på Didringska skeppet för att å honom utöfva denna ogärning, men detta påståendet är ej mindre orimligt, då i gunsträttvist betraktande kommer, att enligt rannsakingens tydliga föranledande alls intet slagsmål sig tilldragit om han i stället för sina skällsord till svar på mitt efterspörjande medels beskedligt "nej" sökt betaga mina misstankar att han såsom närmast vistande borttagit båten. Således förfaller denna grunden till mitt brotts upphöjande äfven, af sig själf.

Han anförer vidare, att jag under slagsmålet vred bortgått, men strax med en påk

återkommit och honom än värre än förra gången handterat. Rannsakingen och vittnesmålen äro klara: att jag väl med en påk återkommit men honom icke därmed vidrört, ehuru grofva och kränkande dess utlåtelse emot mig då liksom ifrån början voro. Han vill med denna påk, ehuru vittnen såg att jag honom därmed icke slagit, äfvenledes göra mitt brott större, men detta torde förtjäna samma gunstiga uppmärksamhet som då Tiellman anförer, att jag varit borta en timma, hvilbet dock vittnet Olof Kindgren utstakar hafva varit endast fyra minuters mellantid; men om hufvudman eller fullmäktig äro vållande till slika falska grunder af deras påstående, därom må de sins emellan likvidera, då emellertid sådana tillvitelser, för hvilka jag är oskyldig, mig aldrig kunna till last komma inför en Respectiv och upplyst dommare, som rättvisligen förstår att anse hvarje sak efter dess beskaffenhet.

Emellertid gör Fader Tiellman bäst i det han vid detta tillfälle erkänner detta slagsmål vara händt i brådomsskillnad, såsom äfven, då han brottets beskaffenhet såsom edsöre till Lofl. domstolens bepröfvande hemställer, men därutinnan förfaller till en allt för stor obillighet, då han för in värtas förmenta osynbara stora skada samt

in till grafven åtföljande svåra förstockning, nämligen stämningsspenningar för parten och alla vittnen, protokolls och alla utslagslösen samt tidsförsummelse påstår och af mig fordrar tillsammans 90 daler silfvermynts sak. Som jag i det ringaste icke tviflar, att målets hufvudsakliga beskaffenhet efter lag och billighet blifver bevakad, så hoppas och anhåller jag äfven värdsammast, att denna dess obilligt påstådde reconvention gunsträttvisligen måtte så determineras inom billighetens skrankor, att Tiellmans vedergällning ej öfver all förtjänst må upphöjas, i det jag varder bragt på yttersta undergång.

Framhårdar med beständig vördnad Ädel- och Högaktad Herr Rådman och Präses samt Den Lofl. Högtärade Kämner Rättens

Ödmjukaste tjänare

Erick Nordström.

UTSLAG.

Alldenstund det är upplyst, att Norström i början tilltalat sin vederpart om en borttagen båt och denne sistnämnde svarat samt detta tal och svar således åstadkommit det sedermera påföljande slagsmålet: fördenskull och då dessutom parterna varit å ömse sidor afskilde från sina göromål

samt icke i och för dem hvarannan för-olämpat, kan domstolen icke anse det Norströms brott innefattar edsöres utan fridsbrotts egenskap.

I följe häraf och som han efter vittnens sammanstämmande utsagor svurit, tvänne gånger trampat Tiellman på bröstet, hvaraf benlösning ej skett, tilldelat honom 4 slag, hvaraf blånader och blodviten uppkommit, samt tvänne gånger skuffat och okvädat: ty pröfvar domstolen rättvist pliktfulla Norström för svordom till 5 daler, för fridsbrottet 40 daler, för 2:ne gånger trampat sin vederpart på bröst och mage å 10 dal. 20 daler, för 4 blodviten å 2 daler 8 daler, för 2 skuffande och 2 okväden å 1 dal. 16 skill. 6 daler, eller tillhopa 79 daler smt. Gitter Norström dessa böter ej gällda, så belägges han med 20 dagars fängelse vid vatten och bröd; hvarjämte han ock bör för sveda och värk, läkarelön, som fastställes till 19 daler smt, samt ersättning för rättegångskostnaden i ett för allt erläggas 50 daler smt.

*VIII. Kämmersrätten
den 15 juli 1777.*

Uti utverkad stämning påstår traktören Johan Öhman, det mjölnaren Peter Lindbom måtte åläggas betala dess återstående skuld samt sjötullsbesökaren Eric Norström 1 riksdaler.

Vid upprop inställde sig käranden, men svarandena voro frånvarande, och som de intill rättegångens slut intet laga förfall låto anmäla samt stadsfogden Söderberg och stadsbetjänten Sörling intygade det de riktigt stämda blifvit, hvarför ock käranden å dem påstod treskodom: alltså företog sig domstolen dessa skuldfordringsmål till afgörande. Och alldenstund Lindboms skuld anmäldes härröra af en på köp tagen bössa samt Norström af undfångna krogarevaror, hvars riktighet han ock för stadsbetjänterna erkänt: fördenskuil pröfvar Kämnersrätten rättvist förklara förenämnda skulder för fasta och ständiga samt ålägger svarandena dem gälda etc.

*IX. Kämnersrätten
den 25 juli 1777.*

Enligt utverkad stämning påstod krogerskan Anna Lennerberg, att följande personer måtte åläggas betala sina iråkade skulder, nämligen:

2:do. Besökaren Er. Norström 1 RB. 25 ss. 3 r.

I anledning häraf och medan fordringarna befinnas härröra af borgade krogarevaror, hvilkas belopp svarandena i och med sitt uteblifvande ej gittat förneka, pröfvar

domstolen rättvist ålägga svarandena betala, Norström med 8 daler i ersättning för rättegångskostnaden, hvarjämte han plikt-fälles för uppropsförsummelse.

X. Kämnarsrätten
den 22 aug. 1777.

Uppå stadsuppsyningsmannen Nils Bergelius samt sjötullsbesökaren Eric Norström har sjömannen Stenlunds änka Greta Öhrberg utverkat stämning med påstående, att de måtte åläggas betala 2 daler 16 sk. specie hvardera för förtärda krogarevaror: anhållande tillika att få rättegångskostnaden ersatt.

Vid upprop inställde sig parterna, då svarandena bestridde riktigheten af karendens fordringar, helst Bergelius sade sig ej mera var skyldig än 10 skill. 8 runst. och Norström 36 skill. 8 r., hvilket de hvar för sig påstodo att med ed få fästa.

Greta Öhrberg åter, som förmälte sig icke hållit någon räkning med sina vederparter i förhoppning att de skulle göra henne rätt, anhöll att henne måtte tillåtas sina fordringar edligen besanna.

Domstolen tillstyrkte parterna att jämka med hvarannan samt i godo öfverenskomma; men emedan de sådant vägrade: ty afsades följande

Utslag: Som i förevarande mål sanning ej på annat sätt än genom edgång står att utröna: alltså pröfvar Kämnerrätten rättvist tillåta Bergelius och Norström att edligen bestyrka, att — — den senare endast är skyldig 36 skill. 8 r. specie.

Efter afkunnandet häraf anhöll kåranden, innan detta utslag går i verkställighet, få rådrum att betänka sig om hon skall vädja eller icke: hvilket beviljades.

Den 29 aug. 1777.

Till följe af Rättens beslut inställde sig änkan Greta Öhrberg samt förklarade, det hon icke har att påminna därvid att stadsuppsyningsmannen Bergelius aflägger den honom tillåtna eden; men bestrider, att sjötullbesökaren Norström en slik ed må verkställa, utan henne till nästa rättegångsdag lämnas tillstånd att få vittnen instämma, som kunna honom om skulden öfvertyga, och hvilka hon i dag icke varit i stånd att godvilligt få med sig, hvilket dock Norström under åberopande af Rättens laga kraft vunna utslag påstod ej måtte tillåtas.

Hvad besökaren Norströms edgång angår, så emedan domstolens utslag därom ej utstakar någon viss dag, på hvilken den

verkställas skall: ty vill domstolen därmed ännu hafva anstånd samt dessförinnan ålägga hustru Öhrberg att vid förlust af vidare talan nästa rättegångssammanträde hafva alla de skäl och bevis med sig, hvarmed hon sin fordran bevisa tänker.

Den 2 sept. 1777.

I anledning af Rättens fastställande inställde sig änkan Greta Öhrberg emot sjö-tullsbesökaren Er. Norström, hvarjämte de af henne åberopade vittnen kommo tillstådes, hvilka ojäfvade aflade vittneseden, varnades och utsade:

1:mo. stadssergeanten Joh. Pet. Åkerman: att han förleden vinter hört Norström själf tillstå sig till sin vederpart vara skyldig 21 daler kmt och några öre; men om han sedan den tiden gjort någon afbetalning, därom har vittnet ingen kunskap;

2:do. svarfvaregesällen Eman. Kiellner och

3:tio. pigan Inga Caisa Loch instämde enhälligt däruti, att de i vintras väl hört Norström omtala sin skuld, men huru stor den varit, det kunna de icke påminna sig.

UTSLAG.

Alldenstund Norström med hand å bok betygade vid Gud och Hans Heliga Evan-

gelium, att han till sin vederpart icke mera är skyldig än 36 s. 8 r. för förtärda krogarevaror, utan dess öfriga fordran betalt, så samt honom Gud hjälpa skall till lif och själ: fördenskull och i följe häraf pröfvar domstolen rättvist ålägga Norström berörda sin vidkända skuld till sin vederpart betala samt i öfrigt för den påstådda fordringen ej mindre än rättegångskostnaden vara befriad.

XI. Kämnarsrätten
den 9 sept. 1777.

Ordföranden Herr Rådmanen Ekerman tillkännagaf, att stadsvaktmästaren Stenberg anmält, det perukmakareåldermannen Jonas Clase genom vederbörlig handräckning fått sjötullsbesökaren Eric Norström arresterad för det han torsdagsnatten den 4:de i denna månad uti dryckenskap svurit, ofredat sin hustru samt varit oregerlig: så har Herr Rådmanen utfärdat kallelse till detta måls undersökande; hvarefter stadsfiskalen Dan. Björkman å Norström i denna sak utverkat stämning, hvilken upplästes, af följande lydelse:

Hos mig hafver perukmakareåldermannen mäster Clase tillkännagifvit, att han varit nödsakad att å sjötullsbesökaren Eric Norström begära arrest för dess ogudaktiga och oregerliga lefnad, bestående utaf fyl-

leri, slagsmål och svordom. Och som härvid sig yppat, att Norström skall föra ett lika beskaffadt olagligt och lastbart leverne så i som utom hus och i dess syssla, så är å ämbetes vägnar hos Herr Rådman-
nen och Præses min ödmjuka anhållan om laga stämning till denna stads Lofl. Kämners-
rätt uppå denne Norström härför samt att en laga undersökning härom måtte blifva
anställd. Till hvilken ända jag ödmjuko-
ligen anhåller, att jämte äldermannen
Clases och Norströms hustrus inkallande
följande personer såsom vittnen måtte
blifva instämnda och lagligen hörda, näm-
ligen: gesällerna Carl Gustaf Dahlgren och
Peter Dahlberg och lärogossarna Carl och
Lorentz samt pigan Kaisa i tjänst hos äl-
dermannen Clase, änkan Greta Moberg, bo-
ende uti skeppar Kiölers änkas gård, vakt-
mästaren Zach. Englund och sjötullsbesö-
karne Jacob Springer och Eric Boman, Herr
Rådmanen Brandstedts piga Anna Maija
Henricsdotter, skomakaren Sven Weppling
och hans hustru; Madame Maria Hindrics-
son, Coppwardie Capitainen Edmundsson
och dess styrman Adrian Freji, sjötulls-
besökaren Lars Gillberg och landtullsbesö-
karen Johan Brandt. Sedan undersökning-
en blifvit tillända bragt förbehålles att

få göra de påståenden, hvartill densamma kan föranleda.

Norrköping den 6 september 1777.

D a n. B j ö r k m a n,
stadsfiskal.

I anledning af detta memorial varder besökaren Norström samt de åberopade vittnen härigenom lagligen stämd till i morgon kl. 9 förmiddagen att inför Kämnarsrätten göra behörigt genmäle och vittne bära vid den påföljd för en hvar, som lag stadgar.

Norrköping den 8 september 1777.

På ämbetes vägnar

O t t o E k e r m a n .

Vid upprop inställde sig samtliga parter och vittnen utom skepparen Edmundsson, som anmäldes vara bortrest till Västervik, hvarvid ålderman Clase utsade: att som han med Norström för egen del är förlikt, så har han ock icke allenast medgifvit Norströms lösgifvande ur häkte utan ock nu afstår ifrån allt påstående emot honom; dock på domstolens tillsägelse att det vore något brott, som han ej kunde förlika och således borde uppgifva fullständig upplysning om, afgaf mäster Clase om förloppet af denna sak följande berättelse: att eme-

dan Norström, som gästar hos Clase*), flera gånger tillförene hemkommit och fört elak sammanlefnad med hustrun, ej mindre än i öfrigt varit oregerlig och bullersam: ty har ock Clase, ehuru därå tillförene vid denna domstol ej skett lagligt åtal, likväl förbehållit sig samt fått tillstånd af Herr Justitie Borgmästaren i händelse Norström skulle i sitt elaka uppförande fortfara, frihet att honom få häkta, hvilket ock stads-vaktmästaren Stenberg berättade sig fått vederbörlig befallning om, då så skulle erfordras. Tilläggandes Clase, att sedan Norström den omrörda natten hemkommit kl. 11, har Clase, som redan lagt sig, hört Norströms hustru skrika, hvilken sprungit utför trapporna samt på Clases tillåtelse blifvit i dess kök insläppt, hvarefter Norström

*) Äldermannen Clases gård låg i kvadraten Rådstugan, åt N. Kyrkogatan till (nu N. Kyrkogatan n:r 4 och 6), alltså alldeles bredvid Corps de Gardet. Den beskrifves år 1781 såsom "bebyggd med en liten timmerbyggning om en sal, kammare och litet kök; bredvid af hugget timmer en kammare och kök. På gården ett afskiftadt verkstadsrum och af bräder 2:ne stycken gamla vedsköfven, ytterst en tomt med vattenkälla uti". De nuvarande låga byggnaderna omsluta ännu en fullständig 1700-tals-interiör. Kvadraten afbrann ej under den stora eldsvådan 1822.

med mycket svärjande påstått, det hustrun skulle följa honom upp i deras rum, men då hon vägrat, har han alarmerat på gården, hvarunder vakt blifvit efterskickad, som Norström till arresten uppförde.

Och skola de inkallade vittnen närmare härom kunna göra besked, helst Clase sade sig icke alla omständigheter komma i håg.

Norström erkände denna berättelse samt vidgick sig varit full, svurit och ofredat hustrun så att mäster Clase haft fog till dess arresterande och hvarå Norström icke eller gör något åtal.

Norströms hustru Maria Christina Kiehström intalade: att då mannen är nykter har hon icke att klaga på honom, men då han blir drucken, är han ganska svår och elak, hvilket elaka uppförande han ock emot henne den omtalta torsdagsnatten utöfvade. Men som hon efteråt förmärkt, att hon tagit mera skrämsel till sig än som behöfts och Norström nu lofvat fredsammare härefteråt sig uppföra, så har hon ock intet mera att anföra utan allt påstående emot sin man för hvad hittills skett låter falla.

Stadsfiskalen påstod därefter, att dess åberopade och tillstädeskomna vittnen måtte inkallas och afhöras, men då Ordföranden föreställde, det vittnens afhörande

synes nu vara, sedan stämningmälet är vidkändt, mindre nödigt, förklarade stadsfiskalen sig ifrån sitt yrkande därom i stämningen icke kunna afvika.

Parterna lämnades afträde och som Rättens ledamöter befunnos af olika tankar, så skreds till omröstning: yttrandes kämneren handelsmannen Brunbäck, att som stadsfiskalen däri förbehållit sig vittnens afhörande, så finner han sig icke befogad, att en slik begäran afslå. Kämneren Westenberg var af enahanda mening. Herr ordföranden åter yttrade: att som lagen i 17:de kap. 36 § Rättegångsbalken förordnar, det känd sak är så god som vittnad, när den som tillkåras och till laga ålder kommen och ej vanvettig är, frivilligt vidgår saken för rätta och ej därtill pint, skrämnd eller svikeligen förledd är, hvilka sistnämnda omständigheter i detta mål ej inträffa med Norström: alltså finner Herr Ordföranden onödigt med vittnens afhörande, då stämningmälet erkändt blifvit, göra saken vidlöftigare än den, i anseende till redan vunna upplysningar, befinnes.

Vidare och som efter flesta rösternas mening förbemälda vittnen nu komma att afhöras föreställde Herr Ordföranden till redighets ernående i målet och på det sådant som till saken icke rätteligen hörer ej

må inblandas och frågas: att samma vittnen endast böra utsäga allt hvad sig tilldragit rörande Norström och dess hustru ofta förmälta torsdagsnatt, men ej sådant som tillförene kunnat händt utom hus, i synnerhet som Norström därför till en del redan torde pliktat, helst hvarken stadsfiskalen eller någon annan, som kunnat vara fördelad, därå på färsk gärning klagat; varandes det så mycket orimligare efterfråga Norströms begångna fel i ämbetet, som en slik undersökning icke tillkommer denna domstol.*)

Under öfverläggningen härom yttrade Kämneren Brunbeck: att emedan Herr Rådman Ekerman förställer händelser, hvilka själfva vittnena icke ännu utsagt, så måste han tillägga sig något gudomligt begrepp. Men då Herr Ordföranden begärde, att denna utlåtelse måtte i protokollet anmärkas samt notarién på sin ämbetsed intyga, att en sådan mening af Kämnern Brunbeck blifvit framförd, som antecknad är, förklarade Brunbeck sin tanke varit den, att han icke vågar vräka något af de begärda vittnen eller hindra att de måge utsäga allt hvad de hafva sig i saken bekant efter stämningen, helst

*) Utan sjötullsrätten.

kämneren Brunbeck ej kan veta innan de afhörda äro hvad de kunna berätta, hvilket, om han sådant gjorde och kunde, vore att hafva en gudomlig urskillning.

Herr Rådmanen Ekerman yttrade, att slika utlåtelse varit för honom oväntade och så mycket mindre passande som honom efter sin ordförandeskyldighet åligger underrätta ledamöterna om lagens innehåll så att en ordentlig och däri grundad rättegångsordning må följas, men kämneren Brunbeck förklarade sig icke känna den omtalade ordförandeskyldigheten eller behöfva några underrättelser, hvarom han själf som domare äger kunskap, tilläggandes sig förblifva vid sin yttrade tanke: att meranämnda vittnen måge utsäga allt hvad de om Norströms förhållande efter stämningen kunna veta, dock icke det som rör dess ämbetsförseelser. Kämneren Westerberg var af lika mening.

Men Herr Rådmanen Ekerman förblef i anledning af de förut uppräknade skälen därvid att de endast böra tillfrågas i det riktigt rubricerade och instämnda målet, hvad som hände den omnämnda torsdagsnatten.

Efter parternas återförekallande afsades följande utslag:

I anseende till förekommande skäl pröfvar Kämnersrätten rättvist samtycka, det

vittnen måge i denna sak afhöras, dock icke i omständigheter, som kunna angå Norströms förseelser i sysslan.

På tillfrågan om jäf anhöll Norström att mäster Clases gesäller, tjänstepiga och lärogossar ej måtte få vittna emedan de äro Clases tjänstehjon samt lärogossarna minderåriga, äfvensom han ock bestrider att skepparna Edmundsson och Freji måtte tillåtas vittnesmål emot honom afgifva emedan de så vida kunna anses för dess afundsmän, som han å deras fartyg påfunnit kontraband, ehuru samma beslagsmål vid Lofl. Sjtöullsrätten är med utslag afgjordt.

Stadsfiskalen åter påstod samtliga sina vittnens afhörande, emedan de skola kunna meddela ej mindre upplysning om Norströms fylleri, slagsmål och oredor i allmänhet än hvad som angår dess elaka samlefnad med hustrun: varandes icke något jäf emot Edmundsson och Freji, då deras tvist med Norström är afgjord.

Vid efterfrågan huru gamla lärogossarna Carl och Lorens äro, sade de sig vara vid 15 års ålder, men ännu icke begått den H. Nattvarden, hvarför ock, då dessutom tillräckliga vittnen äro att tillgå, dem lämnades afträde.

Besökaren Norström förbehöll sig i händelse stadsfiskalen skulle vilja efterfråga något af honom begänget allmänt ofredande, att i tydylikt mål särskildt blifva stämd, men stadsfiskalen yttrade att sådant är onödigt, då han i denna stämning honom därför tillkärat.

Sedan parterna afträdt förklarade kämnerena hvar för sig, att de samtyckte det samtliga vittnen måge på sin ed utsäga, hvad de veta, det må röra mäster Clase eller någon annan utan undantag; men Herr Ordföranden förmälde sig icke kunna emot lagens stadgande bifalla, att Clases husfolk och enskilda tjänare måge berätta annat än det, som angår sammanlefnaden emellan Norström och dess hustru, hvarjämte Herr Rådmanen finner rättvist afslå Edmundssons och Frejis jämte de flera personers hörande emedan de vid den instämnda händelsen ej varit närvarande och således ej kunna därom meddela den åstundade upplysningen.

Parterna inkallades, för hvilka i följde af pluraliteten afsades:

Som Kämnersrätten icke finner besökaren Norströms jäf mot de instämnda vittnen grundade, alltså komma de att edligen afhöras i de delar, som domstolen förut genom utslag fastställt.

1:mo perukmakaregesällen Dahlgren och
2:do Dito Dahlberg instämde däruti att
Norström den omnämnda natten var drucken och syor samt att hustrun kom ned, bad om hjälp samt klagade att mannen ville slå henne, tilläggandes Dahlgren att han flera gånger hört Norström föra oljud, men icke har vittnet sett honom slå sin hustru, som mera af räddhåga intagen nedkommit och beklagat sig. Men vittnet Dahlberg, som nyss kommit till mästare Clase, yttrade sig endast en gång förut hört Norström föra ett slikt oljud.

3:tio Änkan Greta Moberg: att hon, som var tillstädes hos Norströms hustru vid mannens hemkomst, såg honom vara drucken, och emedan hustrun tände upp ljus, hvilket Norström ej ville, hotade han slå henne, och då han hötte, sprang hustru N. sedan hon satt ljuset i köket, ned på vittnets tillstyrkande till Clases rum. Men icke såg vittnet honom vara i begrepp, mindre verkställa någon våldsgärning emot hustrun. För 14 dagar sedan har ock vittnet sett, att Norström en morgon kl. 5 vid sin hemkomst varit drucken och fått sin hustru i hufvudet rystad samt slagit henne en örfil, hvarefter likväl ingen åkomma synt, utan att vittnen kan säga henne till ett sådant förfarande hafva gifvit minsta anledning.

4:to: Änkan Maria Hinricsson: att hon om Norströms och dess hustrus sammanlefnad icke har någon kunskap, men sistlidne torsdags afton hördes i gården, där vittnet bor näst intill, Norström säga: "Min hustru skall ut, eljest slår jag sönder fönster och dörrar."

5:to: Clases tjänstepiga Caijsa Grudin: att hon vaknat af hustru Norströms skrik och begäran att få slippa in i köket emedan hon sade mannen vilja göra af med henne. Sedan vittnet med tillstånd af sin husbonde släppt in Norströms hustru, har Norström kommit ned drucken samt svurit att vilja slå sönder fönster och dörrar därest hustrun ej komme upp i hans rum. Eljest har vittnet flera resor tillförene hört en slik lefnad dem emellan, men icke så hårdt som nu.

6:to: Pigan Anna Maija Hindricsdotter, som tillförene tjänt hos Norström, berättade: att han många gånger hemkommit drucken, oregerlig samt slagit hustrun örfilar, då hon på dess tal gifvit svar. En gång har han ock under det hon låg på sängen stött henne i pannan med käppknappen så att blånad därefter synts och ehuru han understundom sagt sig skola göra af med henne samt en gång haft en knif i handen, som han tagit från bordet,

så har dock vittnet till ett slikt våld icke sett tillstymmelse. Norström har öck en gång hotat slå vittnet för något i huset blifvit gjordt, som icke varit honom i lag, men hans uppsåt kunde ej blifva verkställdt efter vittnet tagit tillflykt till värd-folket.

7:mo: Skomakaresvennen Wäppling och
8:to: dess hustru Anna Greta Wäppling
i en gård*) samman med Norström, hafva instämde däruti att under den tid, de bott de icke annat förmärkt än att han lefvat väl och beskedligt med sin hustru.

9:o: Vaktmästaren Zach. Englund: att han om Norström och dess hustrus sammanlefnad ej annat vet än hvad andra berättat, tilläggandes att Norström förleden

*) Skomakaren Wäppling bodde år 1776 i "f. d. Wulfiska gården vid Tunnbindaregatan". Denna låg i kv. Haken i hörnet af Vatten- och Tunnbindaregatorna och beskrifves år 1768 såsom "bebyggd med en hörnbyggning om fem rum öster om porten med källare under samt vind öfver. Där intill väster om porten en byggning om en sal i nedra våningen och 2:ne kammare ofvanpå. På gården ett brygghus med inmurad kopparbrännvinspanna, därintill vedsköfve och så en byggnad på andra sidan om gården, däruti stall för 3 hästar och fähus för 14 kreatur, källa på gården samt en stor trädgård."

torsdagsafton, då han gick ifrån sin vakt, varit nykter och beskedlig.

Stadsfiskalen begärde, att den frågan måtte göras vittnet, om han någon gång hört Norström fälla hårda ord och utlåtelse?

Vid erinran af Ordföranden, att stadsfiskalen bör närmare förklara meningen och ändamålet med sin frågan samt anledningen därtill, bestående däri om stadsfiskalen själf varit tillstädes och åhört slika utlåtelse, hvem dem eljest angifvit, tiden och stället hvarest de fällda äro och emot hvilken de blifvit utgutte: svarade stadsfiskalen, att han själf icke varit närvarande samt icke kan närmare uppgifva anledningen därtill på det en som sådant själf anmält hos stadsfiskalen ej måtte komma att vittna, hvarförutom dess brukade skrifsätt i stämningen ej kan tillägga hos någon rättighet till en processus inquisitorius. Men som han förklarade sig icke bruka att nyttja angifvare till vittnen och påstod, att frågan måtte i protokollet införas samt han få domstolens yttrande om hon får föreställas vittnet eller icke: så lämnades parterna afträde, hvarvid kämneren Brunbeck förklarade sig icke kunna betaga stadsfiskalen göra de frågor, som han efter stämningen finer nödiga, men kämneren Wester-

berg yttrade, att då fiskalen ej gittar minsta anledning framföra, hvarför en slik frågan bör ske, så kan han därtill ej samtycka.

Herr Rådman Ekerman förenade sig uti kämneren Westerbergs tanke så mycket mera som stadsfiskalen icke i stämningen följt lagens föreskrift med utnämmandet af sitt påstående och skälen därtill. I anledning häraf afsades följande utslag:

Alldenstund stadsfiskalen icke gittat förete någon laga anledning, hvarför den anmälda frågan bör vittnet föreställas så länge processus inquisitorius ej äger rum, fördenskull pröfvar ock domstolen rättvist förklara sig icke kunna tillåta hennes framförande.

Häremot gaf stadsfiskalen missnöje tillkänna.

10:o: besökaren Gillberg vittnade: att han åtskilliga gånger sett Norström drucken och hört honom svärja, äfven ock har dess hustru beklagat sig öfver dess hårda medfart, men för öfrigt har vittnet sig i saken icke något bekant.

11:o: Besökarna Springer,

12:o: Bohman,

13:o: Brandt och

14:o: Skepparen Freji utsade: att de om Norströms sammanlefnad med hustrun samt

öfriga oregerliga uppförande i allmänhet icke äga någon den minsta upplysning att meddela.

Något vidare i denna sak var icke att anföra, utan anhöll stadsfiskalen att vid detta protokolls justering få anmäla om han behöfver skepparen Edmundssons afhörande som vittne eller ej.

Målet förekom åter den 16 sept. s. å.

Den 23 sept. 1777.

I anledning af Rättens beslut inställde sig stadsfiskalen Dan. Björkman emot sjö-tullsbesökaren Eric Norström, hvarjämte samtliga för afhörda vittnen kommo tillstädes och sedan deras vittnesmål för dem blifvit upplästa och af dem till alla delar erkända vara i protokollet riktigt författade samt skepparen Edmundsson med behörig fältskärsattest bevist sin sjuklighet, afstod stadsfiskalen ifrån både dess och flera vittnens afhörande i denna sak: påståendes plikt emot Norström för fylleri, svordom samt för det han slagit sin hustru ej mindre än att vite måtte dem föreläggas.

UTSLAG.

Som besökaren Er. Norström efter eget vidgående samt de edligen afhörda vittnens utsagor blifvit öfvertygad hafva för andra gången i dryckenskap svurit: alltså plikt-

fälles han för fylleriet till 10 daler samt svordom 5 daler smt, som efter nuvarande peningsätt utgöres och erlægges med 5 daler specie. Hvad påståendet om plikt angår för det Norström skall slagit sin hustru, så varder det ogilladt, emedan hustrun förlåtit mannen sin brottslighet därutinnan och å hvilket stadsfiskalen icke ägt rättighet tala, så vida brottet bevisligen ej timat å tid och ort, som fridlyst är. Men alldenstund Norström och dess hustru äro förvunna föra en elak sammanlefnad med hvarannan, fördenskull pröfvar och Kämnerrätten rättvist varna dem att lefva kristligen såsom äkta makar ägnar och anstår samt att utsätta ett vite af 25 daler smt, till hvilket den skall vara förfallen, som hädanefter bryter. Kunnandes för öfrigt de vittnen, som ersättning begärt för deras tidsförsummelse ingen sådan dem tilläggas, emedan stadsfiskalen å ämbetets vägnar talan fört.

XII. Kämnerrätten
den 16 sept. 1777.

Som manufacturisten Söderberg anmälde, att besökaren Eric Norström betalt de 2 daler, 7 ss. 4 r., hvilka Söderberg af honom efter stämning påstått utbekomma samt parterna således förlökta blifvit: alltså pröfvar domstolens rättvist samma förening gilla och fastställa.

Den 6 febr. 1778 stämmes Norström af ett par bönder för det han låtit ett par säckar vallmar förkomma, som han jämte ett parti brännvin beslagtagit för kändena, då de druckna körde in i staden. Efter en längre process dömes han den 19 mars skyldig och får betala kändena varornas värde. Han vädjar till Rådhusrätten, som dock ej finner skäl ändra Kämnersrättens dom.

XIII. Kämnersrätten den 6 mars 1778.

Uti utverkad stämning påstår stadsfiskalen Dan. Björkman, det v. järnvägsuppsyningsmannen Jonas Holmström måtte åläggas bevisa sitt inför Högt:de Magistraten gjorda angifvande att hafva af sjötullsbesökaren Eric Norström blifvit å rådstufvukällaren den 22 sistlidne februari om aftonen med hugg och slag öfverfallen, och hvarför han då strax å Nonström begärt arrest ej mindre än att Norström efter lag för detta sitt öfverdådiga förhållande må anses: förbehållandes stadsfiskalen sig vid rannsakingens slut få göra påståender, hvartill densamma kan anleda, i fall vid samma tillfälle flera lagbrott å någondera sidan skulle hafva yppats.

Vid upprop inställde sig parterna, då Holmström tillkännagaf att Norström utan

gifven anledning med blottadt hvasst eggjárn, hirschfångare eller sabel huggit honom håll i ansiktet vid förberörda tillfälle. Men som Holmström ej skall haft lägligt att denna sin vederpart förr instämna, så tilltalar han honom nu, med påstående, det måtte han ett slikt brott efter lag och Kongl. Förordningar umgälla samt ersätta läkarelön och rättegångskostnad.

Norström åter nekade sig hafva på minsta sätt förolämpat Holmström, som han förmenar i dryckenskap fallit omkull och stött sig i ansiktet, utan beklagade Norström sig af förberörde, sin vederpart hafva blifvit oskyldigt öfverfallen.

I anseende således till detta nekande förekallades de å ömse sidor åberopade vittnen, hvilka ojäfvade aflade vittneseden, varnades och utsade:

1:mo stadsvaktmästaren And. Stenberg: att Holmström berörda afton sedan vittnet lagt sig kommit upp i Corps de Gardet samt med nog otidig hetta uti fylleri yrkat handräckning till Norströms arresterande, men då vittnet sagt sig sådan ej utan vederbörlige ordres kunna meddela, har Holmström stött med käppen i golfvet samt pockat att vittnet skulle upp ur sängen, hvarför ock vittnet i anseende till denna Holmströms otidighet ledt honom

ur rummet; tilläggandes vittnet sig blifvit varse, att Holmström var blodig.

2:do. Betjanten Joh. Lindblad: att han i denna sak icke har sig mera bekant än att en karl, den vittnet likväl icke kände, förberörda natt kl. inemot 12 ganska häftigt bultat på hos Herr Justitieborgmästaren Lundroths port och då Herr borgmästaren vid fönstret talte med honom, sade sig blifvit skuren.

Den 10 mars 1778.

Stadskirurgus Daniel Nauman berättade, att Holmström kommit till honom den förr omtalade natten, då Nauman befunnit honom hafva ett hugget sår tvärs öfver högra ögonbrynen in till cranium. Men icke kunde märkas, att han var drucken, hvarå dock Nauman icke gifvit någon akt, utan har han trots att hugget som han undfått, verkat hans hetsighet och bullersamma uppförande.

3:to. Pigan hos stadschirurgus Nauman, Anna Ljungberg: att Holmström kl. 12 förberörda natt kommit dit samt ganska hårdt bultat, och tyckte vittnet, som släppte honom in, i anseende till dess bullersamma uppförande, att han var drucken.

4:to. Skepparen Jonas Collander, som bor på rådstufvukällaren: att Holmström,

sedan han ganska hårdt bultat på luckorna och dörren har han vid insläppningen begärt en sup samt att där få öfver natten förblifva. Men då vittnet sådant nekat efter Holmström varit drucken och oregerlig, har Holmström svurit, att han skulle blifva kvar. När Norström därpå kom in, har Holmström strax öfverfallit honom, men vittnet, som gick ut, förmärkte icke hvad dem emellan föreföll, dock vid återkomsten blef varse, att Holmström låg ofvanpå Norström vid dörren. Ej eller har vittnet förmärkt någon blod på Holmström.

5:to. Pigan Majja Kiöler och
6:to. dito Lisa Falck, som tjäna hos Collander, vittnade sig endast hafva sett att Holmström låg på Norström vid dörren samt icke kunna säga hur ofredandet börjat; men att Holmström varit drucken och svurit, det veta de med visshet, äfvensom att Holmström blödde, dock huru sådant tillkom hafva de sig icke bekant.

Den 31 mars 1778.

Skepparen Collander och dess pigor (vittnade) att de icke blifvit varse, att Norström haft hvarken sällskap eller brukat något gevär.

Den 20 mars 1778.

Stadssoldaterna Olof Lundberg, Dan Eklof och Sven Hörstedt instämde enhälligt

däruti, att Holmström, då han den förr omtal-
ta natten kom upp i arresten samt be-
gärde assistence till Norströms häktande,
varit så nog af drycker öfverlastad, att
han med möda kunde gå. Han har ock
svurit samt varit blodig i ansiktet.

Den 24 mars 1778.

UTSLAG.

Som extra uppsyningsmannen Jonas Holm-
ström blifvit öfvertygad hafva i drycken-
skap af lättsinnighet svurit: alltså plikt-
fålles han för fylleri till 5 daler, för svordom
1 daler. Hvad åter stadsfiskalens såväl som
Holmströms tillkärande å besökaren Nor-
ström angår för det han med eggjärn skall
huggit Holmström i hufvudet, så emedan
detta angifvande på intet sätt blifvit be-
vist: ty varder ock Norström därför be-
friad, ihvånför ock Holmström åläggas er-
sätta ej mindre Norströms rättegångskost-
nad etc. etc.

*XIV. Kämnersrät-
ten den 20 mars 1778.*

Som sjötullsbesökaren Eric Norström er-
kände riktigheten af de 1 daler 32 sk. specie,
som manufakturisten Arfvid Aström af ho-
nom efter utverkad stämning påstår utbe-
komma: alltså åläggas han ock berörda sin
vidkända skuld betala.

XV. Kämmersrätten
den 26 mars 1778.

Uti utverkad stämning förmäler sjö-
tullsbesökaren Eric Norström huruledes
uppsyningsmannen vid Järnvågen härstä-
des Jonas Holmström den 25:e i denna må-
nad honom utan gifven anledning neder vid
Skeppsbron både utom och uti vakthuset
under svordom med hugg och slag samt
okvädinsords tilläggande förolämpat på-
ståendes härför laga plikt och upprättelse.

Härefter gjorde Norström om förloppet
af denna sak den berättelse, att sedan han
förnekat sig kunna erkänna Holmström för
sin förman, helst han icke vet af andra än
tullförvaltaren och kontrollören vid Tull-
kammaren, så har Holmström svurit, kallat
honom canaille, rackare och hundsvott
samt slagit honom flera blånader och blod-
viten, och änskönt Norström för att und-
vika en slik grym medfart tagit tillflykt
till Kronans vakthus, har likväl dess veder-
part förföljt honom och på förbeskrifna
våldsamma sätt honom medfarit, hvarefter
och då dess spanska rör gått sönder, har
Holmström gått upp till en tunnbindare
och köpt sig en hasselkäpp, men vid åter-
komsten har han icke slagit Norström.

Ufr vittnesförhöret:
Sjötullsbesökaren Lars Lundgren: att sedan Norström sagt sig icke kunna erkänna Holmström för förman utan bedt honom icke hålla käppen för näsan på sig, under det Norström satt på bänken utanför vaktstugan och annoterade något sig till minnes, har Holmström kallat honom canaille, rackäre och hundsvott och jämte det Holmström böjde sin käpp emot knät, yttrat: "Om jag hade en käpp, som höll, skulle jag piska dig", och i detsamma slog han Norström i hufvudet med samma käpp 3 slag så att blod utkom och käppen gick sönder. Norström gick väl undan i vakthuset, men Holmström efterföljde honom, fattade i och skuffade honom emot fönstret så att rutorna gingo sönder samt därefter stötte Norström omkull på golfvet och med händerna slog honom 3-å 4 slag i hufvudet. Norström gick sedermera och då han kom upp från golfvet bakom bordet för att undvika vidare stryk, men Holmström ofredade honom och därefter kastade Holmström käppstumparna i sjön samt gick bort och köpte en hasselkäpp i stället, med hvilken han dock vid återkomsten icke slog Norström.

Öfriga vittnen, en mätare, en skeppare och tre matrosar, intyga enhälligt detsamma.

Uppsyningsmännen Tillgren: att Holmström kommit till vittnet samma dag den 24 sistlidne Martii, då denna domstol afsagt sitt utslag emellan stadsfiskalen, Holmström och Norström, och då vittnet frågat Holmström om han icke skulle vara tillstädes på Kämnarsrätten i saken emot Norström, har Holmström berättat sig blifvit pliktfäld med utlåtelse: "Djävulen anfäkt mig skall jag icke för denna saken och de böter, mig blifvit ålagda, slå Norström vid tillfälle, att djävulen skall honom regera." Vittnet, som stätt i tvifvelsmål om Holmströms berättelse, har därpå ånyo sagt sig icke tro, det Holmström för Norströms skull blifvit pliktfäld, men Holmström har åter för andra resan på förbemälda sätt svurit att med stryk hämnas på Norström för denna saken.

Besökaren Carlström aflägger ett liknande vittnesmål.

Holmström tycks ha varit en högst orolig natur, som oafslätligen låg i delo med sin värld. Tidt och tätt står han inför rätta, men för ofta i sina inlagor en både slagfärdig och besvärlig penna. Till belysande af mannen kan nämnas, att han redan den 7 juli är instämd af en järnbärare för öfvervåld. Den 28 juli samma år instämmer han för vanvördiga yttranden på Corps de Gardet om magistraten och kämnarsrätten m. m. samt för vägran att låta

bysätta sig. Den 21 augusti samma år stämmer han åter för det han haft äfventyrligt kortspel för sig med stadsvaktmästaren, stadsoldaterna och en målare i stadshäktet, där han aftjänar straff. Han skrifer med anledning däraf en ondsint inlaga, som ger några dräpliga scener från gamla stadskurran. Man har verkligt roligt åt hans klagomål öfver det friska brunnsvattnet, som får stå uppe hela dagen, så att karlarna söla i det innan han skall dricka det, hans åstundan att obehindrad få "med respekt att säga gå ned på appar-temanget" och hans gnatande om sin mössa, sin pipa och sina tofflor samt hans vidrigheter med spelkamraten stadsvaktmästare Stenberg, som han till slut skiljes från med förklaringen, att när paddan kommer till välde, så vet hon ej återhålla.

Efter en vidlyftig motivering hänskjutes saken till rådstufvurätten. Ur den följande processen, som sträckte sig öfver ej mindre än fyra år, tills Norström för länge sedan var död och begrafven och Holmström afviken från orten, må endast följande respektabla dokument återgifvas:

XVI. Sjötullsrät-
tens protokollbok,
dat. 6 dec. 1782.

Wi, Friherre Arwid Fredrich Kurck,
Præsident uti Kongl. Maj:ts och Rik-
sens Göta Hofrätt, samt Kommendör af Kongl.
Nordstjärne Orden: så ock Friherre, Vice
Præsident och Riddare af Kongl. Nord-
stjärne Orden, Hofrättsråder och Assesorer

hälsa Landshöfdingen och Riddaren af Kongl. Nordstjärne Orden, Högvällborne Grefve Herr Fredrik Reenstierna med Gud Allsmäktig Vän- och välvilligen. Sedan Kongl. Hofrätten genom utslag den 15 februari och den 12 mars 1779 med ogillande af Rådstufvurättens i Norrköping utslag förklarar, att kontrollören och våguppsyningsmannen Jonas Holmström skulle vid Sjötullsrätten därstädes undergå rannsaking och dom rörande det han, i uppsåt att hämnas, skall med hugg och slag öfverfallit sjötullsbesökaren Eric Norström då han i tjänstens utöfvande varit stadd, så har någon rannsaking i följe däraf öfver Holmström sedermera icke inkommit, utan däremot är att inhämta af Sjötullsrättens för detta insända Protokoll för den 12 april och 30 november 1779: att Holmström, sedan han förut erhållit från dess innehafvande befattning vid landttullen afsked, från orten till Stockholm sig begifvit utan att sedermera vara återkommen, hvarför Sjötullsrätten uppå Norströms begifvande att till undvikande af fåfång kostnad lägga ned målet och det till framtiden lämna, förklarar sig icke kunna därvid något åtgöra. Men som det icke varit Sjötullsrätten tillståndigt att låta mål af så grof beskaffenhet som detta nedläggas, så har

Kongl. Hofrätten Herr Grefven, Landshöfdingen och Riddaren vän- och välvilligen anmoda velat att antyda Sjtöullsrätten i Norrköping vidtaga lagliga steg och utvägar till Holmströms efterspanande och inställande att undergå rannsaking för ofvan förmälta mot honom angifna brott samt skyndsamligen gifva Kongl. Hofrätten vid handen, hvad härutinnan blifvit vidgjordt, på det Kongl. Hofrätten måtte kunna de flera emot Holmström anhängiggjorda mål med ändteligt slut afhjälpa. Men i händelse Holmström icke skulle ertappas, behagade Herr Grefven, Landshöfdingen och Riddaren Kongl. Hofrätten sådant vid handen gifva. Wi befalla Herr Grefven, Landshöfdingen och Riddaren Gud Allsmäktig vän- och välvilligen.

Jönköping den 6 nov. 1782.

Etc. etc.

XVII. Sjtöullsrät-
ten den 25 aug. 1777.

Stämningssrekvisition.

Som sjötullsbesökaren Eric Norström förliden gårdag inför Vällofliga Sjtöullsrätten på ett oförsynt sätt emot mig velat insimulera (sic) en grof beskyllning: alltså kan jag ej undgå att vördsammeligen begära, det han Norström måtte blifva kallad och

stämde för att för sådant dess skamlösa förhållande mig till gensvar stånda, på det han till välförtjänt straff för samma dess ej mindre äreskändliga än dåraktiga tilltagsenhet må kunna befordras. Hvarför utom jag emellertid får anhålla, att Norström, som allmänt känd för en tygellös och orolig människa samt uppstudsigt be- tjänt, måtte genast ifrån besökaressynslan afstängas men förbjudas att sig innan målets företagande utur staden begifva.

Norrköping den 22 aug. 1777.

E. A. Bodman.

Hörsamt memorial.

Som sjötullsbesökaren Eric Norström i går inför Vällofl. Sjtöullsrätten anmält, att landtullsinspektoren Herr Eric And. Bode- man från Packhuset bortfört en låda, den Norström ansåg misstänkt, för hvilken be- skyllning Norström ej kan undgå laga till- tal och ansvar: alltså och emedan samma Norströms andragande jämväl innefattar ett lika ansvarigt tillmåle mot mig, som lika med Herr Inspektoren Bodeman var å ämbetets vägnar tillstädes i Packhuset samt således utom min vetskap och del- aktighet intet kunde möjligen förelöpa: ty

anhålles, att när denna saken företages,
jag då äfven må varda kallad.

Norrköping den 22 aug. 1777.

C. A. Leopoldt.*)

Ädle och Högaktad Herr Tullförvaltare.

Vid nogare eftersinnande finner jag af
hastighet och öfverilning sistl. gårdag vid
Sjötullsrätten mig hafva haft någon oan-
ständig och förklenlig utlåtelse emot Herr
tullinspektoren Bodman; dock som sådant
skett obetänksamt af förhastande och icke
af ondt uppsåt eller i mening att tillbinda
Herr inspektoren eller någon annan min-
sta brottslighet eller fel, och jag härmed ej
allenast återkallar hvad som inför rätta
blef sagdt utan tillstår och ångrar mitt be-
gångna fel: ty anhåller jag ödmjukeligen
att Herr Tullförvaltaren af vanligt ädelmod
gunstigt behagar föredraga detta vid Lofl.
Sjötullsrättens första sammanträde och i
grund af den förmån, lagen unnar den, som
ångrar och afbeder sitt af hastighet be-
gångna fel eller brott, låta i protokollet döda
och kraftlöst förklara allt hvad jag emot
min vilja och uppsåt uttalat, helst ytter-

*) Skaldens fader.

ligare försäkrar mig i ingen mätto haft
eller har fog emot någon.

Med vördnad framhårdar

Ädla och Högaktade Herr Tullförvaltarens
Ödmjukaste tjänare

Eric Norström.

Den 16 maj 1778 anmäler Holmström Norström för "hårdnackenhets, sturskhet och efterlåtenhet i tjänstgöringen". Några dagar förut hade Norström inlämnat följande "ödmjuka rapport":

Eftersom jag fant Järnvägsnyckeln ligande på backen emellan vakthuset och Järnvägen, så tog jag honom upp och bar honom upp till tullkammaren, men fick då befallning af tullförvaltaren att genast bära honom ner och leverera nyckeln till Englund att intet uppehåll skulle ske om någon expedition skulle förefalla.

Norrköping den 13 maj 1778.

Eric Norström.

På Holmströms anmälan svarar rätten, att "det befinnes klarligen, att Holmström varit obefogad i sin klagan och dess uppförande mindre anständigt, då han med häftighet velat förneka Norström sträcka sin tillsyn och uppmärksamhet så vida möjligen ske kunnat".

Ur rättegången om Norströms anmälan angående den upphittade nyckeln må anföras:

Riktigheten (af Norströms rapport om nyckeln) erkände uppsyningsmannen vid Järnvägen Jonas Holmström, hvilken med ifver sig yttrade, att Norström härutinnan gjort som en hundsvott, hvaraf han länge förtjänt namn, och är sammanhanget häraf detta: att då Holmström skulle i något ärende ifrån vägen bortgå och icke ville leverera nyckeln till en af järnbärarna, har Norström öfvertalt dem samtliga att den samma icke emottaga, hvarpå Holmström kastat den på backen till deras förmaning och bortgått, då Norström den om en stund upptagit och burit till Sjtöullskammaren.

Norström bestridde detta, och blef denna omständighet (d. v. s. rättssak) endast antecknad tills vidare, utan att Sjtöullsrätten för närvarande fant någon domstolens handläggning lämplig.

XVIII. Kämnarsrät-
ten den 9 juli 1779.

Ödmjukt memorial.

Utom alla de vidrigheter, jag dagligen får erfara af min hustru Maria Strömdahl igenom hennes elaka uppförande, så mötte mig vid hemkomsten den 17:de uti för-

vekin. Juni månad om aftonen den oförmodade händelse, att sedan jag en stund sökt och efterfrågat min hustru, kom hon ändtligen ut från kammaren inåt gården och vid dörrens öppnande blef jag därinne varse sjötullsbesökaren Eric Norström i en altererad positur med byxlocket nedhängande, hvilket gelbgjutaregesällen Moll vid utkomsten från verkstaden äfven såg. Sedan vi samtliga inkommit i rummet åt gatan och på min gjorda anstalt vaktmästarna Stenberg och Gryzell tillkommit, blef jag af min hustru öfverhopad med många oförsvarliga utlåtelse, hvaraf jag endast vill nämna, det hon yttrade sig hellre vilja hafva att göra med en besökare än med en gelbgjutare. Då häraf granneligen märkes, det min hustrus uppförande i hus och leverne icke efter Lofl. Kämnarsrättens gifna allvarsamma föreställning*) på något sätt förbättrats utan dagligen allt mer och mer förvärras: ty är jag föranlåten (begära) stämning såväl å min hustru som besökaren Norström.

Norrköping den 5 Julii 1779.

Sven Gustaf Uddman.

* Makarna Uddmans äktenskapliga sammanlefnad hade ej långt förut varit föremål för domstolens skärskådande.

Hustru Strömdahl nekar i ingifven skrift för tillmälet samt söker urskulda sig ifrån mannens beskyllning att hafva med Norström plägat köttslig beblandelse, påståendes å Uddman det straff, som han för denna sin tilltagsna och vederstyggliga beskyllning gjort sig förtjänt och lagen i dylika fall utstakar. Norström åter berättade, att hustru Strömdahl förberörda dag om aftonen vid hans förbigående bultat på fönstret åt honom och hvarpå han gått in samt sedan hon begärt, att han skulle skaffa henne en fjärding god sill, efter han städse vistades vid strömmen samt af sillfartygen åger tillfälle utvälja sill, men hvilket han sagt sig då för närvarande icke kunna åstadkomma, efter inga silladdningar voro uppe, har hon bjudit honom en sup brännvin, som hon i en flaska uti vrån i kammaren haft stående, och då han vägrat supa brännvin samt i stället begärt ett glas dricka, har hon sagt sig sådant icke äga, med yttrande att hon har en man, som hvarken själf köper in i huset eller lämnar henne penningar att köpa för. Norström har därpå ur byxficken hållit på att upptaga penningar, hvarvid byxlocket, som äfven stänger byxfickan, måste uppknäppas, men i detsamma har Uddman kommit inspringandes samt själf på Norström nedrif-

vit hela byxlocket, men Norström bedyrar, att han är oskyldig till de misstankar, som Uddman på honom fattat.

Ur vittnesförhöret:

1:mo. Stadsvaktmästaren Stenberg och dito vaktmästaren Gryzell hörde henne säga, att besökaren haft mera i huset att göra än gelbgjutare och har Norström äfven yttrat, att han ej behöfde göra besked för någon om dess byxlock nedfallit. Norström intalade, att hustru Strömdahls ord voro: att så länge hon var gift med en besökare mädde hon väl, men med gelbgjutare Uddman illa.

3:tio. Fältväbeln Lars Nyberg: att då han om aftonen den 17 sistl. juni på gatan råkat Norström, har Norström under gåendet till bryggaren Elgstrand, dit de ärnade sig, ibland annat lappris skämt för vittnet ensamman omtalat sig varit hos Uddmans hustru, som han berättade velat att han skulle hålla af henne. Men Norström sade tillika att han därtill, som orden föllo, ej hade mage, efter hon är både gammal och ful. Och då vittnet bedt Norström tåga med slikt prat, har han icke därom vidare talt.

Norström underställde domstolens pröfning hvad och huru mycket honom bör af sin vederpart tillkomma för det honom oskyldigt öfvergångna lidande, hvarigenom dess heder blifvit svärtad.

Saken hänskjutes till rådstufvurätten, som dock omedelbart återförvisar den till kämnersrätten.

Uddman mildrar nu sina påståenden och säger sig blott velat bevisa, att Norström af honom misstänkes för den, som råder hustru Strömdahl till uppstudsighet emot mannen och till misshushållning med husets egendom.

Den 10 aug. 1779.

UTSLAG.

Alldenstund mäster Uddman hvarken gittat bevisa sin hustru och Norström hafva något brott begått, utan sitt anmälände därom återkallat, eller förmått ådagalägga, att hustrun till missämja och vedervilja i äktenskapet dem emellan ånyo varit vållande: fördenskull pröfvar ock domstolen rättvist befria både hustru Strömdahl och besökaren Norström för allt tilltal i denna sak. Och hvad åter svarandenas genpåståender beträffar om plikt och ersättning af Uddman för förmendt lidande, så varder ock samma påståender, emedan Uddman haft någon anledning till misstankar, som

dock genom den äskade undersökningen blifvit försvunna, härmed ogillade.

Häremot gaf Norström missnöje tillkänna, som antecknades.

Redan den 7 april följande år stämmer Uddman sin hustru för att hennes kif, dryckenskap och oredliga lefverne tilltagit. Detta blir inledningen till en årslång process, hvori blottas en upprifvande familjetragedi.

År 1780 blef Norström en förgrundsfigur i en af de mest omfattande processer, som dittills ägt rum i samhället. Det gällde ett åtal mot en af stadens bemärktaste män, brukspatron Christian Eberstein, som anklagades för att i samförstånd med tullmyndigheterna ha smusslat ned 150 skeppund stångjärn eller 1,067 stänger i ett fartyg utan att erlägga tullmedel för dem. Processen pågick inför sjötullsrätten under nära nog alla rättegångsdagar under åren 1780—1781, och inlagornas antal och omfång äro högst betydliga. Norström, som från början var den attackerande, synes ha begagnats som kärandesidans bulvan. Rättshandlingarna gömma på åtskilliga drastiska avslöjanden, i hvilka Norström spelar en viktig roll.

XIX. Kämnerrät-
ten den 9 maj 1780.

Å handelsmannen Pehr Ritzells vägnar påstår efter fullmakt och utverkad stämning stadskassören Jean Fr. Brunnstedt att följande personer måtte åläggas betala sina skulder:

4:to. Sjötullbesökaren Er. Norström 2 daler 29 s. 2 r.

Vid upprop inställde sig kårandeombudet och af svarandena — besökaren Norström, som sina skulder vidkände. Vid slikt förvettande pröfvar domstolen rättvist alla förenämnda vidkända skulder till betalning fastställa etc.

XX. Kämnerrätten
den 4 juli 1780.

Enligt fullmakt och utverkad stämning påstår å bryggaren Joh. Sandbergs vägnar stadsvaktmästaren Anders Stenberg att nedanskrifna personer måtte åläggas betala sina för erhållna bryggvarvor iråkade skulder:

2:do. Besökaren Er. Norström 23 s. 11 r.

Och alldenstund svarandena vid upprop erkände sina skulders riktighet: förden- skull pröfvade ock domstolen rättvist samma till betalning fastställa etc.

XXI. Ur en rättegång inför Kämnersrätten den 28 juli 1780.

Pigan Lena Stina Björkström (svarenden) berättade, att hon 4 särskilda gånger mjölkat andras kor på betesmarken, hvilket tillhopa kunde utgöra 2:ne Kannor och hvilka hon sent om kvällarna i flera särskilda gånger tilllevererat förste båtsmannen Asps hustru Sara Asp.

Ur vittnesförhöret:

1:mo. Sjötullsbesökaren Eric Norström: att han sett pigor under aftonsångerna om helgdagarna gå till hustru Asp, men hvad de där uträttat vet vittnet icke. Eljest har vittnet en gång köpt mjölk af hustru Asp samt sett henne flera gånger hafva 4 å 5 bunkar uppsatt mjölk.

2:do. Dess hustru Maija Christina Norström: att hon en gång köpt mjölk hos hustru Asp och sett henne hafva flera mjölkbunkar uppsatta.

XXII. Kämnersrätten den 15 aug, 1780.

Uppå dalkarlen Frost Lars Lätsson och besökaren Eric Norström har krogerskan Lena Torngren utverkat stämning med påstående att Norström för förtärda krogare:

varor måtte åläggas betala 1 daler 24 s. Norström åter bestrider sig vara något mera skyldig än 16 s., hvilket han åtager sig edligen fästa, och hustru Torngren medgaf att Norström måtte tillåtas.

Därefter betygade Norström med tu fingrar på Bibeln vid Gud och Hans Heliga Evangelium: att han icke något mera än 16 s. är skyldig hustru Torngren, utan att han allt det öfriga riktigt betalt, så sant honom Gud hjälpa skall till lif och själ.

Vid slikt föreveltande pröfvar Kämnersrätten rättvist att ålägga Norström att erlägga 16 s. specie, men för det öfriga, som käranden af Norström yrkat utfå, varder han befriad.

XXIII. S:t Olaf församlings dödbok för år 1781.

Den 27 juni: död af fläckfeber i arresten, sjötullsbesökaren Eric Nordström, 36 år.

XXIV. Kämnersrätten den 3 aug. 1781.

Coopvaerdiskepparen Collanders hustru har utverkat stämning uppå nedanskrifne personer med påstående det de måtte åläggas betala sina skulder, näml.:

4:to. Afidna besökaren Eric Norströms änka, 1 daler 12 s. 6 r.

Hustrun Norström förmälte sig icke kunna vidkännas sin mans skuld, utan undandrog sig betalningen däraf för enskild del, dock yrkade att hustrun Collander måtte densamma edligen befästa, hvilket hon sig åtog.

Kämmersrätten pröfvar rättvist ålägga svarandena att betala, dock skall aflidna Norströms skuld af dess enskilda lott i boet utgå och ej af hustruns, helst hon till densamma ej vållande varit eller däraf någon nytta haft.

XXV. *Ur en process
inför Kämmersrät-
ten den 14 dec.
1781.*

Vidare återopades såsom vittne aflidne besökaren Eric Norströms hustru Maria Christina Norström, då hustru Hiller (svarenden) anförde, det hustru Norström såsom skickligt vittne ej skall kunna anses, efter hon skall öfverfallit hustru Hiller med slagsmål, men hvar till dock denna sistnämnda nekade. Och som hustru Hiller förmälte sig icke kunna detta jäfvet lagligen bevisa: alltså kunde ock Rätten härpå ej göra afseende, utan pröfvade rättvist samttycka till förbemälda vittnens afhörande..

Sedan de i följe häraf aflagt vittneseden samt blifvit varnade, så ingaf hustru Norström sitt vittnesmål skriftligen författadt, hvilket upplästes så lydande:

”År 1779, då jag hos sjöcapitain Hiller*) bodde, då Herr Hillers hustru flera gånger uti fylleri och dryckenskap mig öfverfallit med mycken ovet, men en dag var hon så oförskämd, att jag var nödsakad att gå efter min man, som skulle freda mig ifrån hennes många oförskämda ord, men då Norström kom hem, så var hon lika ovetig och ropade och skrek och sade, att vi vore icke annat än ragatefölje och jag en hora, då min man sade, det kan ni aldrig bevisa, så vida jag är hennes man, men det vet jag att ni är en hora, ty jag har ju själf legat hos eder midt uppå eder eget salsgolf och därför gaf jag eder 16 daler smt; hvarpå jag då svarade, Norström har du sådant gjort med en gift hustru: då svarade min man det blir därvid, fast min hustru står

*) Sjökapten Peter Hillers gård låg i kvadraten Flaggan åt Skepparegatan till, andra huset från hörnet till Knäppingsborgsgatan. Den beskrives i Hillers boupteckning år 1810 såsom ”bestående af 4 boningsrum samt 2 kök uti ett förfallet 2-vånings timmerhus under bräddtak. Inne på gården 4 små vedbodas af bräder och en liten kryddgårdstomt.”

och hör härpå, så kan jag icke mera än plikta därför, och samma ord stod skeppar Widéns hustru och afhörde, som då var hos Hillers och hykte på samma dag, mera vet jag icke intygas af mig.

Norrköping den 14 Dec. 1781.

Maria Christina Norström.

Bref från Borgmästare och råd i Norrköping 22 dec. 1785.

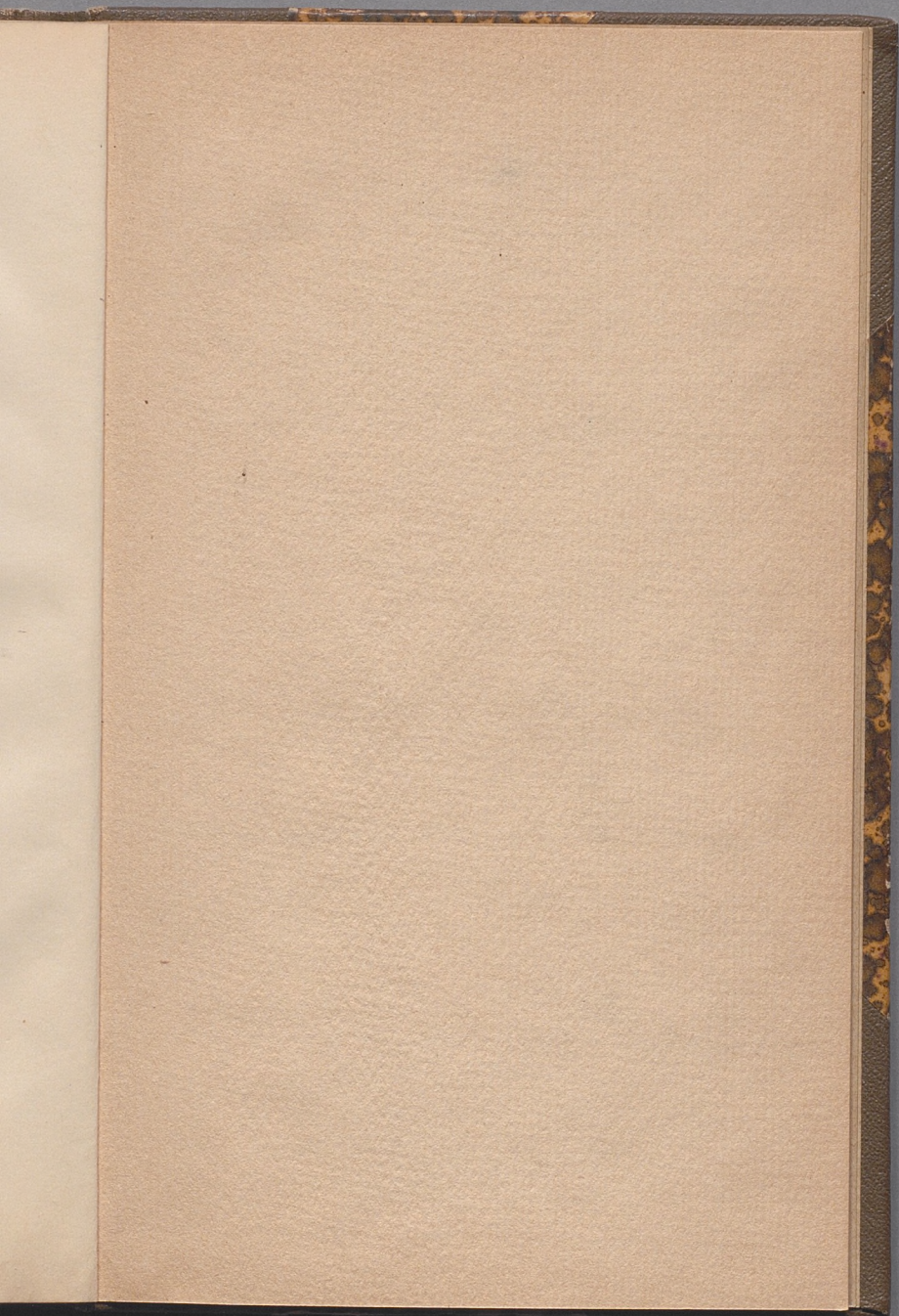
Borgmästare och Råd uti sjö- och stapelstaden Norrköping göre veterligt, att, alldenstund efter den här uti juni månad år 1781 med döden afgangne Sjötullbesökaren Eric Norström ej någon kvarlätenskap värd uppteckning befunnits, för den skull uppstår för dess efterl. enka Maria Christina Nordström, som mannen ej några kvarlevande barn haft, i afseende på afvittring icke något hinder, med mindre hon i annat gifte tråda mån; hvilket härmed under Stadens insegel och vanlig underskrift betygadt varder.

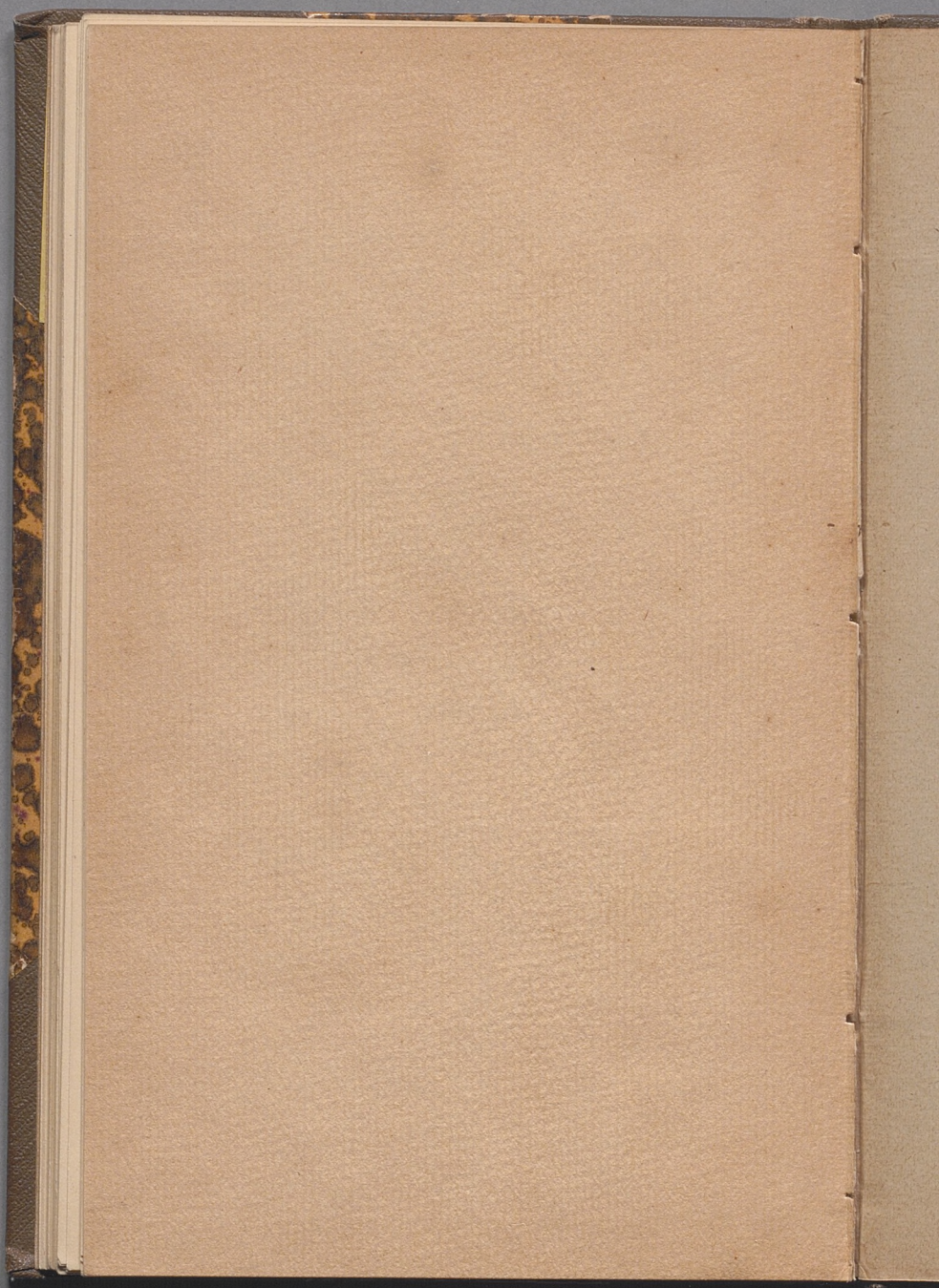
Norrköping den 22 december 1785.

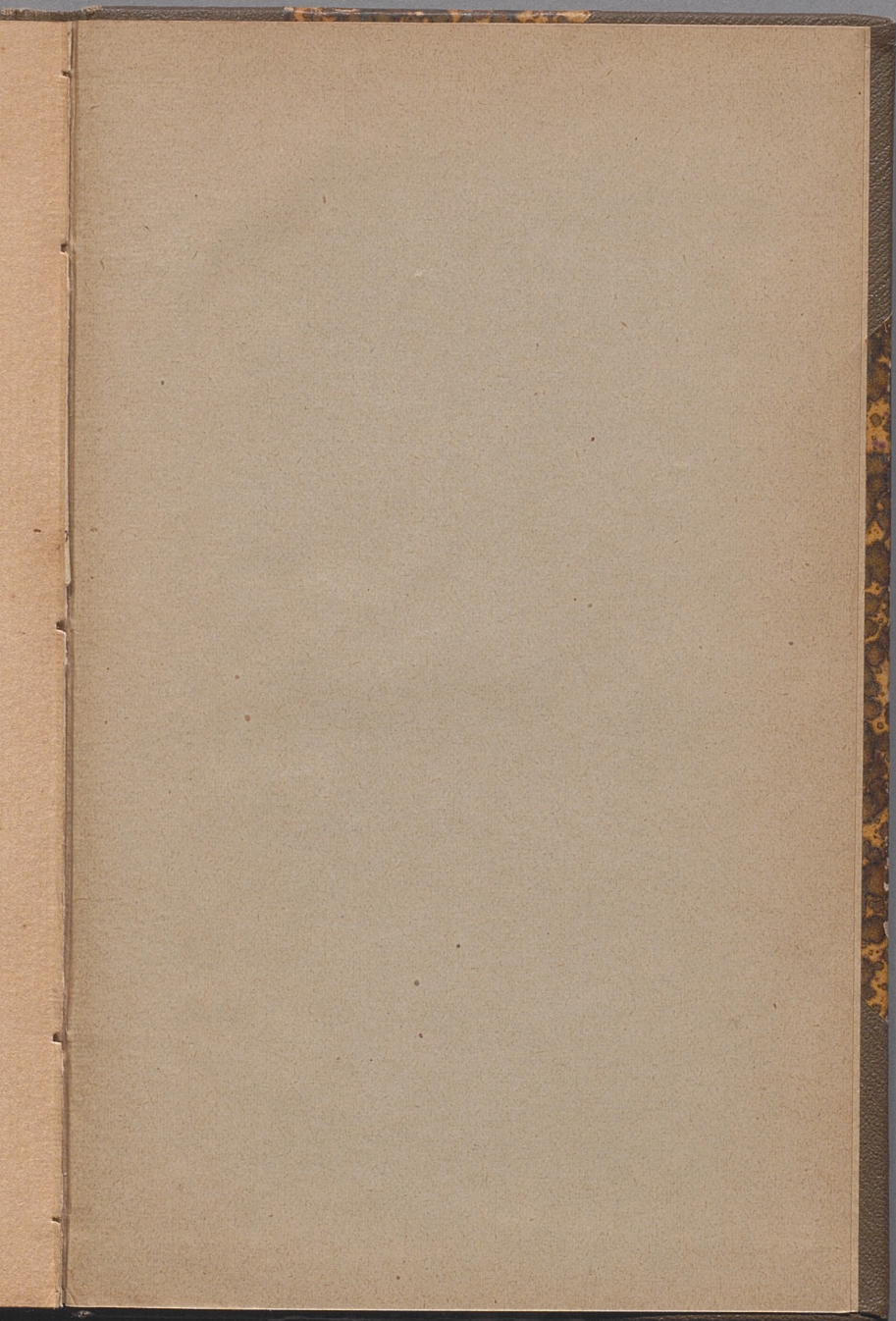
På Borgmästare och Råds vägnar:

Pehr Becker,
Stadens Secreterare.

National Library
of Sweden

60001000290881

www.books2ebooks.eu